

Про АМЕРИКУ

Конституція Сполучених
Штатів Америки
з коментарями

В

ідтоді, як її було прийнято 21 червня 1787 року, Конституція Сполучених Штатів Америки, створена кількома найвидатнішими американськими діячами після закінчення Війни за незалежність колоній, захищала права і свободи американців. Саме цей документ в усьому світі надихав людей, які прагнули встановити «мудре і справедливе правління», адже саме таку мету визначив делегат Джордж Мейсон перед фермерами, які зібралися у 1787 році на Конституційний Конвент.

Видання пропонує читачам, зацікавленим у вивченні цього історичного документа, повний і точний переклад тексту Конституції, Білля про права та інших поправок, що були прийняті після набуття чинності першими десятима. Це видання містить і нарис про історичні події, що передували скликанню Конституційного Конвенту, про суперечки і пошуки компромісу делегатами, про процедуру ратифікації Конституції та внесення у неї поправок. Крім того, вміщено коментарі до тексту Конституції і двадцяти семи поправок до неї.

Про АМЕРИКУ

Конституція Сполучених Штатів Америки з коментарями

ЗМІСТ

I.	Вступ	3
	Найвищий закон країни	4
	Потреба в Конституції	6
	Конституційний Конвент	8
	Ратифікація Конституції	13
	Біль про права	14
	Розвиток Конституції	15
II.	Конституція Сполучених Штатів Америки	19
	Поправки до Конституції Сполучених Штатів Америки	33
III.	Конституція Сполучених Штатів Америки з коментарями	45
	Поправки до Конституції Сполучених Штатів Америки з коментарями	70

*« Одна країна,
одна Конституція,
одна доля».*

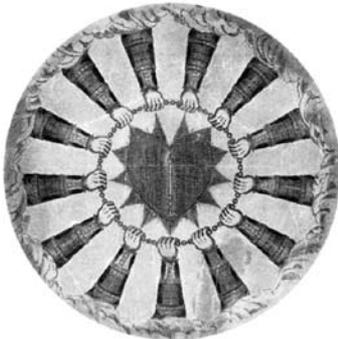
Сенатор США Деніел Вебстер
15 березня 1837 року

К

онституція Сполучених Штатів Америки встановлює головні закони країни. Вона засновує форму національного уряду, визначає права і свободи американського народу. Конституція також визначає цілі національного уряду та способи досягнення їх. Спочатку керівники держави створили Союз Штатів відповідно до Статей Конфедерації. Проте Конгрес, створений відповідно до цих Статей, не мав достатніх повноважень для того, щоб спонукати штати до співробітництва під час вирішування загальнонаціональних проблем.

Малюнок Бенджаміна Франкліна 1754 року: розрубана на частини змія закликає колонії до єдності, щоб вони разом з британцями протистояли Франції у Французькій та Індіанській війнах.

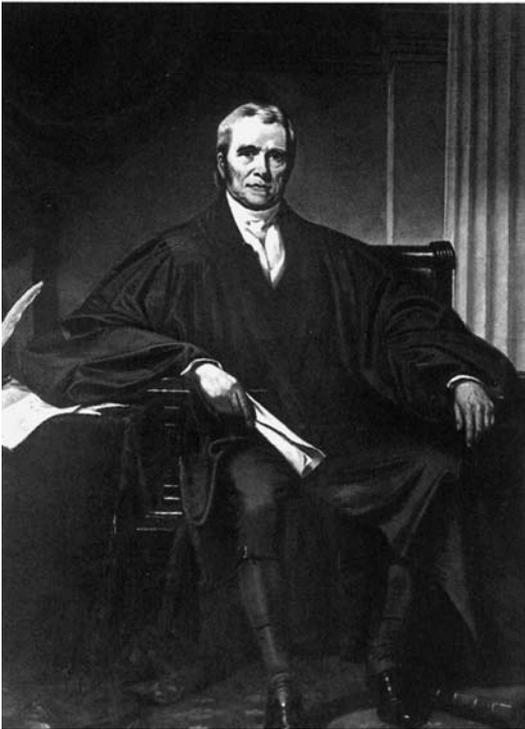
Пізніший заклик до єднання відображено на цьому малюнку (липень 1776 року). На малюнку зображено тринадцять рук, що символізують прийняту колоніями Декларацію незалежності від Великої Британії.

Після того, як штати завоювали незалежність у ході Війни за незалежність (1775–1783), постали проблеми державного управління в мирний час. Штати повинні були забезпечити законність і порядок, збирати податки, виплачувати великий державний борг та врегулювати правила торгівлі між собою. Вони мали вирішувати і проблеми з індіанськими племенами, вести переговори з урядами інших країн. Провідні державні діячі, такі як Джордж Вашингтон та Александер Гамільтон, почали наголошувати на необхідності створення сильного загальнонаціонального уряду відповідно до нової Конституції.

Гамільтон всіляко сприяв скликанню Конституційного Конвенту, який зібрався у Філадельфії, Пенсільванія, у 1787 році для перегляду Статей Конфедерації. Проте замість цього більшість делегатів Конвенту вирішила розробити новий план державного управління – Конституцію Сполучених Штатів Америки. Конституція засновувала не лише Союз штатів, а й уряд, що мав безпосередньо здійснювати повноваження стосовно всіх громадян. Конституція визначає повноваження, що делегуються національному урядові. Крім того, вона захищає повноваження, закріплені за штатами, а також права кожної людини.

Найвищий закон країни

Конституція складається з преамбули, семи статей та двадцяти семи поправок. Вона передбачає створення *федеральної системи*, заснованої на розподілі повноважень між національним урядом та урядами штатів. Вона також встановлює збалансований національний уряд, що спирається на розподіл повноважень між трьома незалежними гілками влади – виконавчою, законодавчою та судовою. Виконавча влада, Президент, забезпечує виконання загальнонаціональних законів; законодавча влада, Конгрес, приймає національні закони; а судова влада – Верховний Суд та інші федеральні суди – застосовує і тлумачить закони при вирішенні законодавчих спорів у федеральних судах.

Джон Маршалл протягом нетривалого часу був Державним секретарем США, потім був призначений четвертим Головою Верховного Суду. Маршалл, який перебував на посаді голови Верховного Суду протягом 34 років, заснував принцип судового нагляду.

Федеральні повноваження, перелічені у Конституції, містять у собі право збирати податки, оголошувати війну і регулювати торгівлю між штатами й зовнішню торгівлю. Окрім вказаних *делегованих* чи *зумовлених повноважень* (тих, що містяться у Конституції), національний уряд має *не зумовлені повноваження* (такі, що обґрунтовано впливають з делегованих повноважень). Не зумовлені повноваження дають уряду змогу вчасно реагувати на нові потреби держави. Наприклад, Конгрес не має безпосередньої делегованої влади, щоб друкувати паперові гроші. Проте це право, по суті, приховане у делегованому праві робити позики і карбувати гроші.

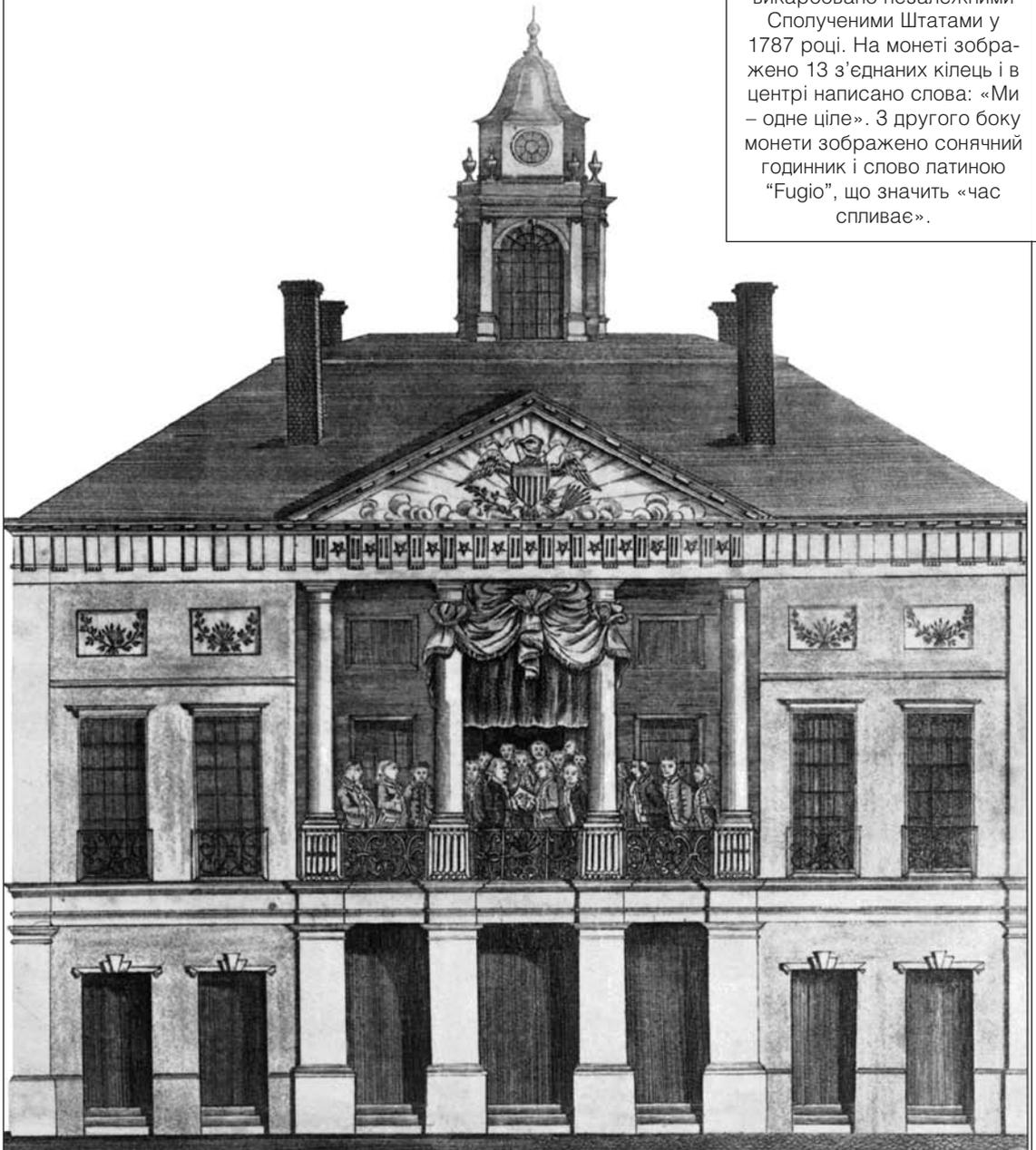
Є випадки, коли національний уряд та уряди штатів мають *однакові повноваження*, тобто водночас можуть діяти уряди обох рівнів. У таких випадках загальнонаціональні закони мають переважну силу. Повноваження, які Конституція не передбачає як повноваження національного уряду і не забороняє мати урядам штатів, – *збережені повноваження*, вони належать або безпосередньо народові, або штатам. До повноважень штатів належать права приймати закони щодо шлюбу, розлучення та муніципального шкільництва. До повноважень, що зберігаються за народом, належать право на володіння власністю і на судочинство в суді присяжних.

Верховний Суд має остаточні повноваження з тлумачення Конституції. Він може відмінити дію будь-якого закону – федерального, штату чи місцевого, якщо цей закон, на думку більшості членів Верховного Суду, суперечить якій-небудь статті Конституції.

На гравюрі зображено Федерал-хол у Нью-Йорку, у якому Джордж Вашингтон, перший Президент країни, зайняв посаду під час церемонії на балконі у квітні 1789 року. Новий Конгрес проводив свої засідання у Федерал-холі до того, як тимчасово переїхав у Філадельфію, штат Пенсільванія, а згодом, у 1800 році, – у столицю, Вашингтон, округ Колумбія, який на той час уже було збудовано.

Перші національні монети викарбовано незалежними Сполученими Штатами у 1787 році. На монеті зображено 13 з'єднаних кілець і в центрі написано слова: «Ми – одне ціле». З другого боку монети зображено сонячний годинник і слово латиную "Fugio", що значить «час спливає».

Потреба у Конституції

Уряд, створений відповідно до Статей Конфедерації, виявився недостатньо сильним для того, щоб керувати новою державою. Наприклад, у нього не було виконавчої гілки влади і системи загальнонаціональних судів. Він не міг врегулювати торгівлю між штатами, а також збирати податки зі штатів та їхніх громадян. Він виявився практично просто зібранням представників від 13 незалежних штатів.

У 1783 році, після завершення війни за незалежність, країна опинилася у досить нестабільній торговельній і політичній ситуації. І Александер Гамільтон та його прибічники, мабуть, не мали б великого успіху, провадячи кампанію за нову Конституцію, якби загальна ситуація в країні не була така складна. Деякі історики змальовували складнощі існування нової республіки, можливо, надто вже понуро. Проте ніхто не заперечує того, що після 1783 року ситуація постійно погіршувалася. Кожен штат був, по суті, як незалежна держава. Кожен із них вів свої справи на власний розсуд і не дуже переймався загальнореспубліканськими проблемами. Практично

кожен штат мав в обігу свою валюту, їх була ціла дюжина, і більшість із них на той час уже практично знецінилася. Сусідні штати обкладали митом імпорт від одного до другого. Великобританія відмовлялася знову відновити торговельні зв'язки, на які колонії спиралися у створенні власного добробуту. Законодавчі збори штатів відмовлялися виплачувати борги, що з'явилися у них під час Війни за незалежність. Деякі штати прийняли закони, які давали змогу боржникам уникати виконання своїх фінансових зобов'язань.

Найгірше було те, що дехто знову почав лаштувати зброю, щоб спробувати вирішити власні проблеми. Так, у 1786 році в західному Массачусетсі кілька сотень фермерів під керівництвом капітана Деніела Шейса повстали проти уряду штату. Зрештою, повстання придушили війська. Навіть у Джорджа Вашингтона та інших керівників держави з'явився сумнів, чи добре це, що колонії повстали проти Великобританії. Вони розуміли, що настав час припинити безлад і суперечки, встановити мир і порядок за допомогою створення нового національного уряду. Цей новий уряд мав володіти достатніми повноваженнями, щоб досягти покори всередині країни і поваги за її межами.

У 1786 році представники п'яти штатів зібралися в Аннаполісі, штат Меріленд. Вони запропонували штатам призначити комісарів, які мали б зібратися у Філадельфії та обговорити можливість перегляду Статей Конфедерації. Конгрес погодився з цією пропозицією і запропонував, щоб кожен штат обрав своїх представників на Конституційний Конвент.

На цій гравюрі з Бостонського альманаху Бікерстаффа за 1787 рік зображені Деніел Шейс (зліва) та Джоб Шеттак. Вони очолили повстання фермерів-боржників проти уряду штату Массачусетс. Це повстання підтвердило необхідність створення сильного центрального уряду.

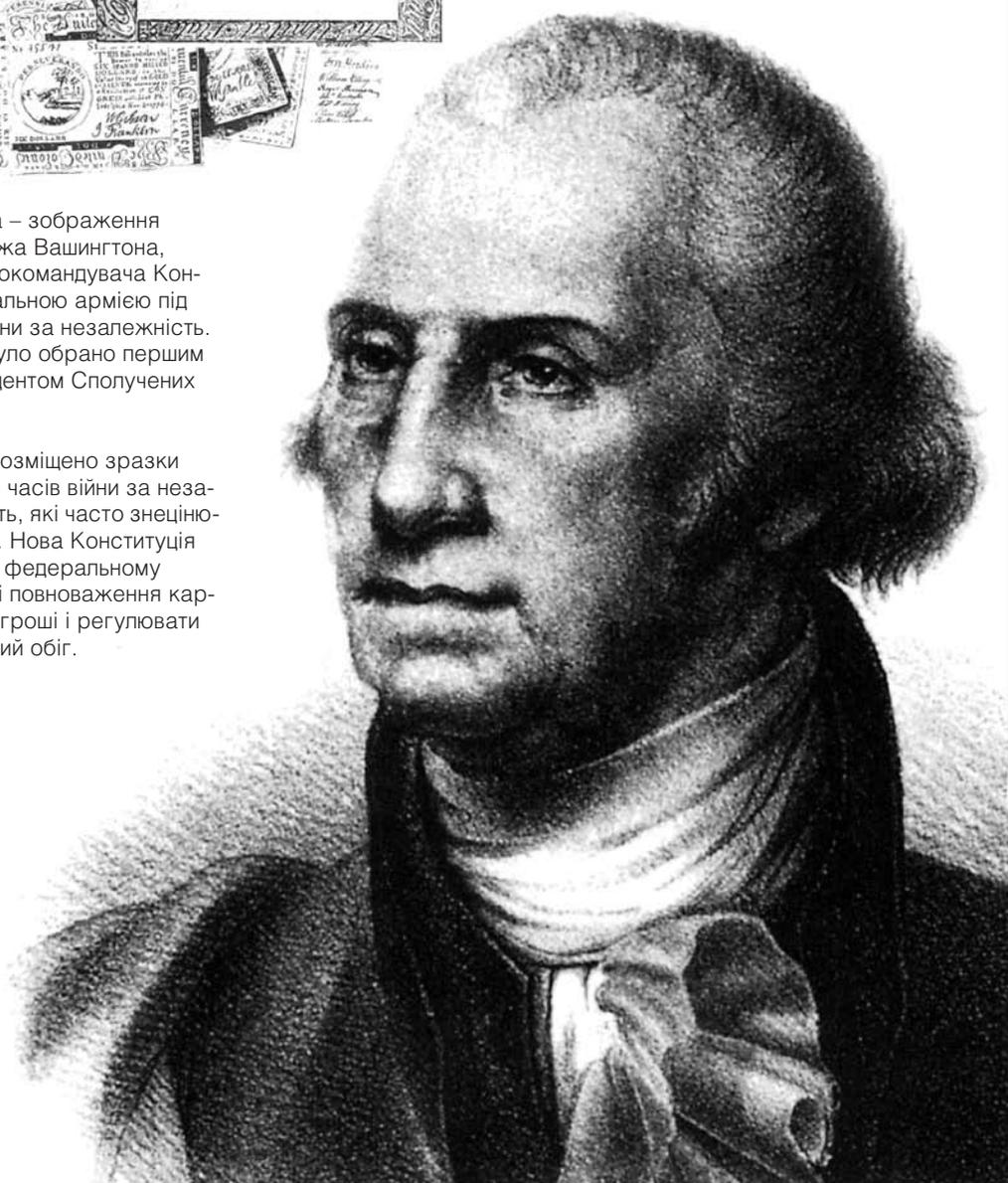
IN CONGRESS, July 4, 1776.

The unanimous Declaration of the thirteen united States of America.

Справа – зображення Джорджа Вашингтона, Головнокомандувача Контиентальною армією під час Війни за незалежність. Його було обрано першим Президентом Сполучених Штатів.

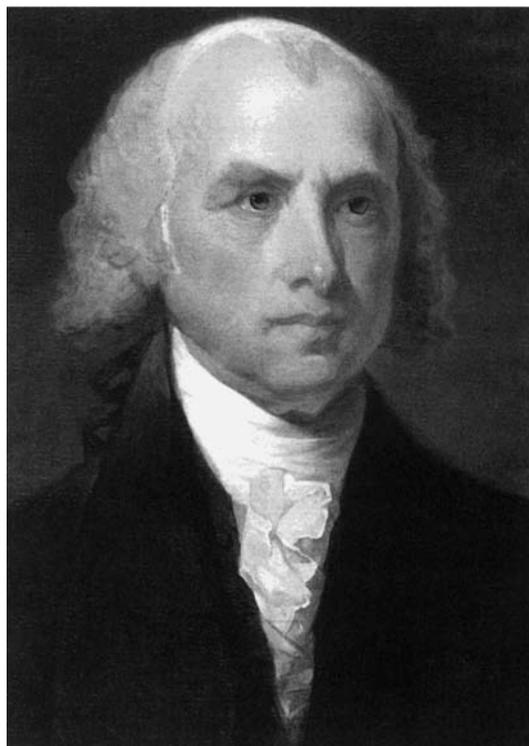
Вище розміщено зразки грошей часів війни за незалежність, які часто знецінювалися. Нова Конституція надала федеральному уряду повноваження карбувати гроші і регулювати грошовий обіг.

Конституційний Конвент

Конвент мав почати свою роботу 14 травня 1787 року. Проте на цей день у Філадельфію приїхало небагато з 55 делегатів. Нарешті, 25 травня відбулося офіційне відкриття Конвенту в Індепендент-холі. На заклик Конвенту відгукнулося 12 штатів. Род-Айленд відмовився надіслати делегатів, бо не хотів, щоб національний уряд втручався у справи штату.

17 вересня 1787 року Конституцію Сполучених Штатів підписали 39 з 55 делегатів. Одним із делегатів, що її підписав, був Джон Дікінсон з Делава-ра, він раніше поїхав з Конвенту, але попросив іншого делегата – Джона Ріда – поставити за нього підпис. Підпи-си було завірено Вільямом Джексоном, секретарем Конвенту. Серед присутніх

Джеймс Медісон. Згодом він став четвертим Президентом США. Він відіграв особливу роль у Конституційному Конвенті, де його назвали «батьком Конституції».

делегатів були найдосвідченіші і най-патріотичніші громадяни нової республіки. Джордж Вашингтон виконував обов'язки голови Конвенту. Бенджамін Франклін, якому на той час був 81 рік, брав участь як представник від Пенсільванії. Близкучий Александер Гамільтон репрезентував Нью-Йорк. Джеймс Медісон одержав титул «батька Конституції» за те, що так палко виступав, вів переговори і намагався досягти компромісу. Медісон казав депутатам, що вони розглядають план, який дасть змогу «назавжди вирішити долю республіканського уряду». Він вів протоколи обговорень, фіксував рішення, прийняті депутатами.

Серед інших учасників, які брали активну участь у написанні Конституції, слід згадати Джона Дікінсона, Говернера Морріса, Емунда Рендолфа, Роджена Шермана, Джеймса Вілсона та Джорджа Віта. Вважається, що найвпливовіший делегат після Едісона та Вашингтона – Морріс. Йому було доручено стилістично оформити всі рішення і постанови Конвенту. Морріс фактично «написав» Конституцію. Одна з перших копій документа зберігається у Національному управлінні архівами у Вашингтоні, округ Колумбія.

Кілька відомих діячів не брали участі в Конвенті. Джон Адамс і Томас Джефферсон перебували за кордоном за дорученням уряду. Семюел Адамс і Джон Джей не були вповноважені своїми штатами. Патрік Генрі відмовився виконувати свої обов'язки після призначення, бо був проти надання національному урядові якихось додаткових повноважень. Три провідні учасники Конвенту – Елбрідж Джеррі, Джордж Мейсон і Едмунд Рендолф – відмовилися підписувати Конституцію через незгоду з деякими її частинами.

Прапор «Гранд юніон» уперше з'явився 2 січня 1776 року у Кембріджі, штат Массачусетс. Там із озброєної міліції, що зібралася під командуванням Джорджа Вашингтона, було створено Континентальну армію.

ЩО ПЕРЕДУВАЛО СТВОРЕННЮ КОНСТИТУЦІЇ. Працюючи над створенням нового уряду, делегати Конституційного Конвенту значною мірою спиралися на свій попередній досвід. Вони брали до уваги важливі події у розвитку конституційного правління. Зокрема, надання Великої хартії

Вище – гравюра на дереві із зображенням Генеральної асамблеї, що відбулася 1619 року у Джеймстауні, Вірджинія. На ній зображено зустріч представників чи головних чиновників із губернатором та його радою. Асамблея сформувала перші колоніальні законодавчі збори у Новому Світі.

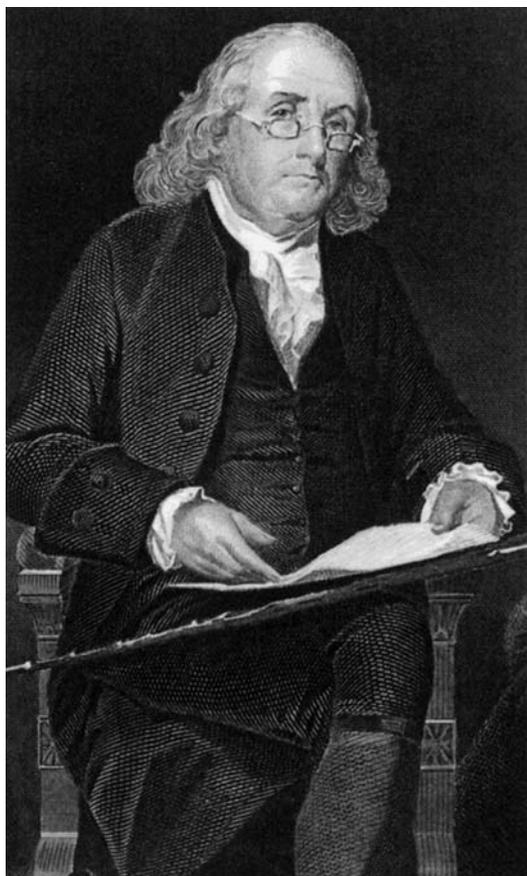
Зліва – зображення на банкноті скарбниці Массачусетса 1775 року, яке демонструє зв'язок між американською боротьбою за незалежність та англійською Великою хартією 1215 року.

вільностей, англійського конституційного документа 1215 року, а також Збори Джеймстаунської урядової асамблеї 1619 року. Деякі колонії також мали, по суті, конституційну форму врядування. У колоніальних урядів були свої вади, проте вони зробили значний поступ порівняно з іншими урядами того часу в гарантуванні свободи у межах закону.

Саме під час Війни за незалежність кілька американських штатів створили конституційні уряди. У 1777 році

Джон Джей з Нью-Йорка, по суті, створив конституцію для свого штату. Джон Адамс з Массачусетса допоміг скласти конституцію свого штату в 1780 році. Делегати Конституційного Конвенту у Філадельфії використали ідеї та формулювання з цих конституцій і з конституцій інших штатів.

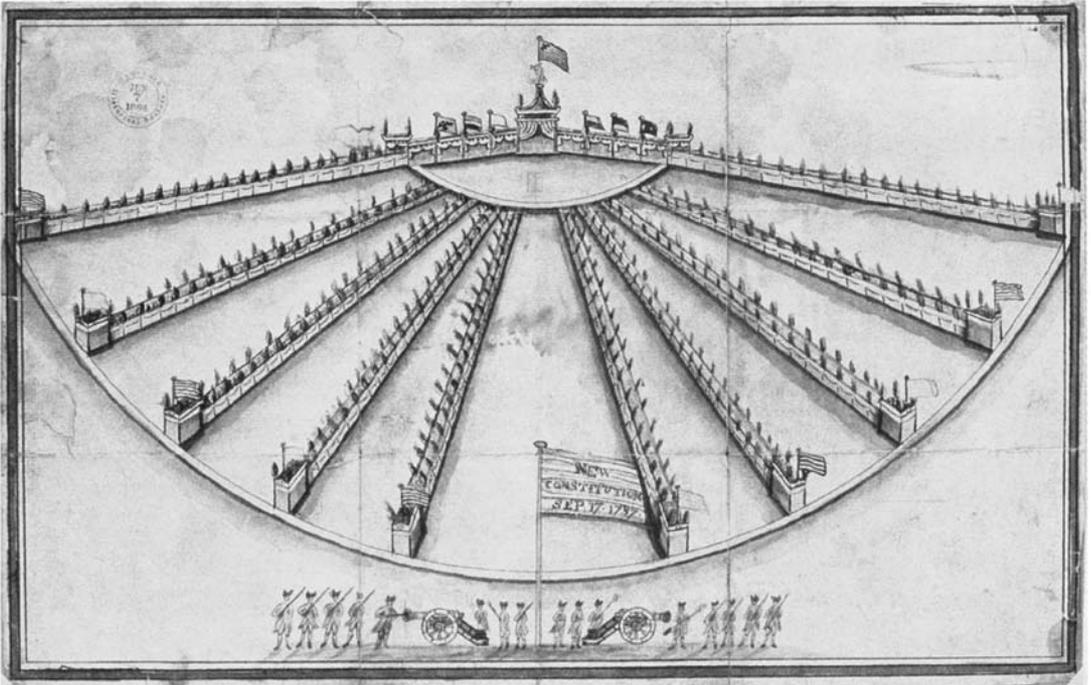
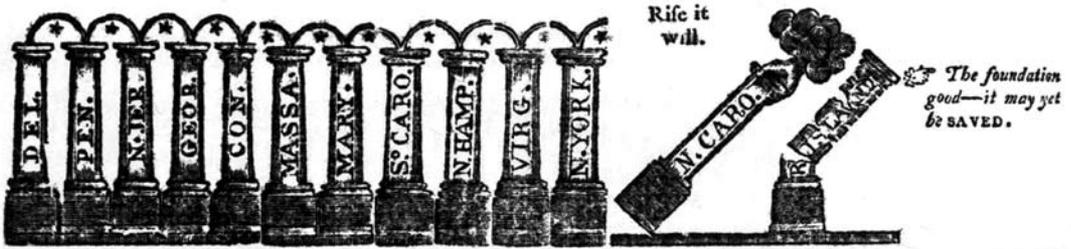
Крім того, делегати спиралися на власний досвід. Наприклад, Бенджамін Франклін на конгресі в Олбані у 1754 році запропонував план об'єднання колоній під керівництвом цен-

Бенджамін Франклін, який представляв штат Пенсільванія у Конституційному Конвенті, сприяв розробці так званого Великого компромісу, відповідно до якого було створено Конгрес, що складався з двох палат.

трального уряду. Вашингтон також спирався на свій досвід часів війни, коли йому як Головнокомандувачеві доводилося співпрацювати зі слабким урядом Конфедерації. Майже всі делегати Конвенту були чи військовими чи урядовцями. Делегати часто мали різні думки щодо деталей, але вони були солідарні в бажанні мати новий уряд, достатньо сильний, щоб керувати державою, але не настільки сильний, щоб загрожувати свободі штатів і народу.

КОМПРОМІСИ. Створити новий уряд було нелегко. Суперечки делегатів з деяких пунктів мало не спричинили розвал Конвенту. Наприклад, депутати з великих і густонаселених штатів та представники невеликих малонаселених штатів мали різні погляди на представництво у загальнонаціональних законодавчих зборах. Більші штати були прибічниками «*Вірджинського плану*», згідно з яким кількість представників, що їх штат делегував у законодавчі збори, співвідносилася з кількістю населення штату. Менші штати були прибічниками «*Плану Нью-Джерсі*», відповідно до якого всі штати повинні мати рівне представництво. Делегати від Коннектикуту запропонували компроміс, який і вирішив проблему. Згідно з їхнім планом, передбачалося рівне представництво у Сенаті й пропорційне представництво у Палаті представників. Ця пропозиція стала згодом відома як «*Коннектикутський компроміс*», чи «*Великий компроміс*». Конфлікт з приводу проблеми рабства було врегульовано завдяки компромісу. Делегати з північних штатів хотіли наділити Конгрес владою щодо заборони закордонної работорівлі і, зрештою, скасувати рабство. Більшість делегатів з Півдня не хотіли надавати Конгресові таких повноважень. Було знайдено компроміс: Конгрес не мати-

Вгорі – проведення кампанії на користь Конституції: у 1788 році «Массачусетс Сентініел» надрукував малюнок, на якому зображено процес ратифікації Конституції штатами. На малюнку – дві похилі колони, це Північна Кароліна та Род-Айленд, які на той час іще не ратифікували документ. Трохи нижче – святкування у Павільйоні федеральних банкетів у Нью-Йорку на честь тих, хто підтримував нову Конституцію.

ме повноважень у врегулюванні закордонної работоргівлі до 1808 року. Інший компроміс стосувався того, як рахувати рабів при визначенні представництва кількості конгресменів від певного штату. Раби не були громадянами, і тому Конвент погодився, що можна брати до уваги при підрахунках лише три п'ятих від загальної їх кількості.

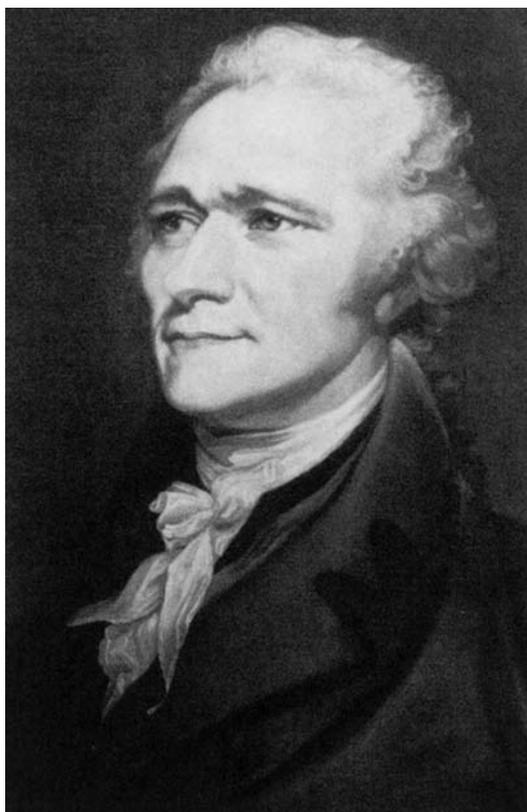
Делегати домовилися про те, що кожен штат проведе спеціальний конвент для обговорення й голосування Конституції. Вони ухвалили і рішення про те, що, як тільки Конституція буде ратифікована (затверджена) дев'ятьма штатами, вона стає чинною, і тоді вони зможуть почати роботу з організації нового уряду.

Ратифікація Конституції

Минуло близько трьох місяців після підписання Конституції, коли штат Делавер першим її ратифікував 7 грудня 1787 року. Штат Нью-Гемпшир ратифікував її 21 червня 1788 року і став дев'ятим штатом, який це зробив. Проте «батьки-засновники» не мали впевненості у тому, що Конституція справді набуде чинності, доки її не ратифікують такі важливі штати, як Нью-Йорк і Вірджінія. У цих двох штатах, як і в деяких інших, була потужна опозиція Конституції. Такі відомі діячі, як Елбрідж Джеррі, Патрік Генрі, Річард Генрі Лі та Джордж Мейсон, висловилися проти ратифікації.

Застереження критиків загалом зводилися до того, що в Конституцію не було включено Білль про права, що Президент одержував надто велику свободу у своїх діях, що Сенат виявився надто аристократичним. Вони вважали, що Конгрес одержав надміру великі повноваження і що національний уряд має забагато влади. Прибічники Конституції організували підтримку ратифікації. Вони стали відомими як *федералісти*. Їхніх опонентів почали називати *антифедералістами*. Ці дві громади захищали свої погляди у газетах, памфлетах і під час публічних дискусій у конвентах з ратифікації Конституції. Ці дві групи перетворилися на перші американські політичні партії. Вірджінія ратифікувала Конституцію 25 червня 1788 року, а Нью-Йорк – 26 червня. На початку січня 1789 року всі штати, що ратифікували Конституцію, за винятком Нью-Йорка (який не призначив вибірників на зазначений час), обрали вибірників Президента на своїх законодавчих зборах або шляхом прямого волевиявлення народу. 4 лютого вибірники оголосили Джорджа Вашингтона першим Президентом Сполучених Штатів. Відповідно до Конституції, перший Конгрес зібрався у Нью-Йорку 4 березня.

Александр Гамільтон, котрий згодом став першим міністром фінансів, написав 51 з 85 нарисів «Есе федераліста», у яких підтримував нову редакцію Конституції і закликав її ратифікувати.

Інавгурація Вашингтона відбулася 30 квітня. Проте Північна Кароліна і Род-Айленд відмовились ухвалити Конституцію та брати участь у новому уряді доти, доки Конгрес не погодиться додати Білль про права.

Білля про права

Федералісти ніколи б не домоглися ратифікації Конституції у кількох особливо важливих штатах, якби вони не пообіцяли внести у Конституцію Білля про права. Більшість конституцій штатів, прийнятих під час революції, містили чітку декларацію прав усього народу. Більшість американців вважали, що жодна конституція не може бути доконечно чинною без такої декларації. Джордж Мейсон з Вірджинії розробив перший і найвідоміший Білля про права – Віргінську декларацію прав 1776 року. Він та Патрік Генрі могли б запобігти ратифікації Конституції у Вірджинії, якби федералісти не погодилися на їхні вимоги щодо введення поправок. Джеймс Мейсон був ініціатором внесення поправок

Джордж Мейсон, автор Віргінської декларації прав, відмовився підписувати Конституцію, бо вона не містила Білля про права, що гарантував би основні свободи кожному громадянину.

у новому Конгресі. Він запропонував 15 поправок, і Конгрес затвердив 12 з них, які необхідно було передати на ратифікацію законодавчим зборам штатів відповідно до процедури внесення поправок, передбаченої у Статті V Конституції. На 15 грудня 1791 року необхідна кількість законодавчих зборів у трьох чвертях штатів схвалила 10 з 12 поправок. Ці 10 поправок відомі як *Білля про права*. Одна з двох відхилених поправок стосувалася кількісного складу Палати представників. Якби її було прийнято, то змінилося б представництво: від не більше одного представника від 30 000 чоловік до не більше одного представника від 50 000 чоловік. У другій відхиленій поправці йшлося про те, що Конгрес не міг змінювати заробітну плату членів Конгресу доти, поки не відбудеться обрання нових представників. Цю поправку було ратифіковано через 202 роки, і вона була Двадцять сьомою поправкою.

Антифедералісти визнали свою поразку, коли Конституцію було прийнято, і відразу ж почали домагатися влади згідно з її статтями. Їхні дії створили відповідний стиль американської політики, який потім уже не змінювався. Американці інколи незадоволені й політикою, і політиками, проте не так уже й багато американців засуджують свою конституційну систему або вважають, що другий Конституційний Конвент міг би створити кращу.

Розвиток Конституції

Джеймс Медісон казав: «Розробляючи систему, що, як ми хочемо, існувала століттями, ми не повинні забувати про ті зміни, які відбудуться за ці століття». Конституція мала служити всім громадянам – багатим і бідним, з Півночі і з Півдня, фермерам, робітникам і бізнесменам. Минали роки, і Конституцію тлумачили так, щоб відповідати на нові виклики, які поставали перед Сполученими Штатами.

Делегати Конституційного Конвенту були твердо переконані у праві більшості, але вони хотіли захистити і меншість від будь-яких зловживань з боку більшості. Вони досягли цієї мети, забезпечивши розподіл і баланс повноважень загальнонаціонального уряду. Серед інших головних конституційних цілей були повага до людей і штатів, правління народу, відділення церкви від держави, верховенство загальнонаціонального уряду.

Поправки до Конституції вносилися 27 разів, разом із Біллем про права. Поправки можуть бути внесені двома третинами складу кожної па-

лати Конгресу чи Національним Конвентом, Конгрес має скликатися на прохання законодавчих зборів двох третин штатів. Поправка стає частиною Конституції після її ратифікації законодавчими зборами трьох чвертей штатів чи конвентами у трьох чвертях штатів. Конгрес визначає форму ратифікації і термін, протягом якого штати повинні розглянути кожну поправку. У багатьох випадках Конгрес призначає семирічний термін для такого розгляду.

Делегати Конституційного Конвенту усвідомлювали, що не можуть розписати закони, які б враховували будь-яку з можливих ситуацій. Тому вони надали Конгресові право ухвалювати всі закони, які є «необхідними і належними» для здійснення повноважень, передбачених Конституцією щодо Президента, Конгресу і федеральних судів. Конгрес ухвалив закони про створення таких адміністративних установ, як Федеральне управління цивільною авіацією та Поштова служба. Конгрес також прийняв закони, які регулюють торгівлю між штатами, і таким чином контролює чимало сфер діяльності економіки США.

СУДОВІ РІШЕННЯ. Судді федерального рівня і штатів застосовують Конституцію під час розгляду багатьох судових справ. Верховний Суд має виняткове повноваження тлумачити Конституцію щодо будь-якої конкретної справи. Суд має повноваження *судового нагляду*, тобто він може оголосити будь-який закон неконституційним. Такі повноваження Верховний Суд має насамперед завдяки рішенням Голови Верховного Суду Джона Маршалла у справі «*Марбері проти Едісона*» від 1803 року. Відтоді суд ухвалив постанови про невідповідність Конституції 125 федеральних законів і кількох сотень законів, ухвалених у різних штатах.

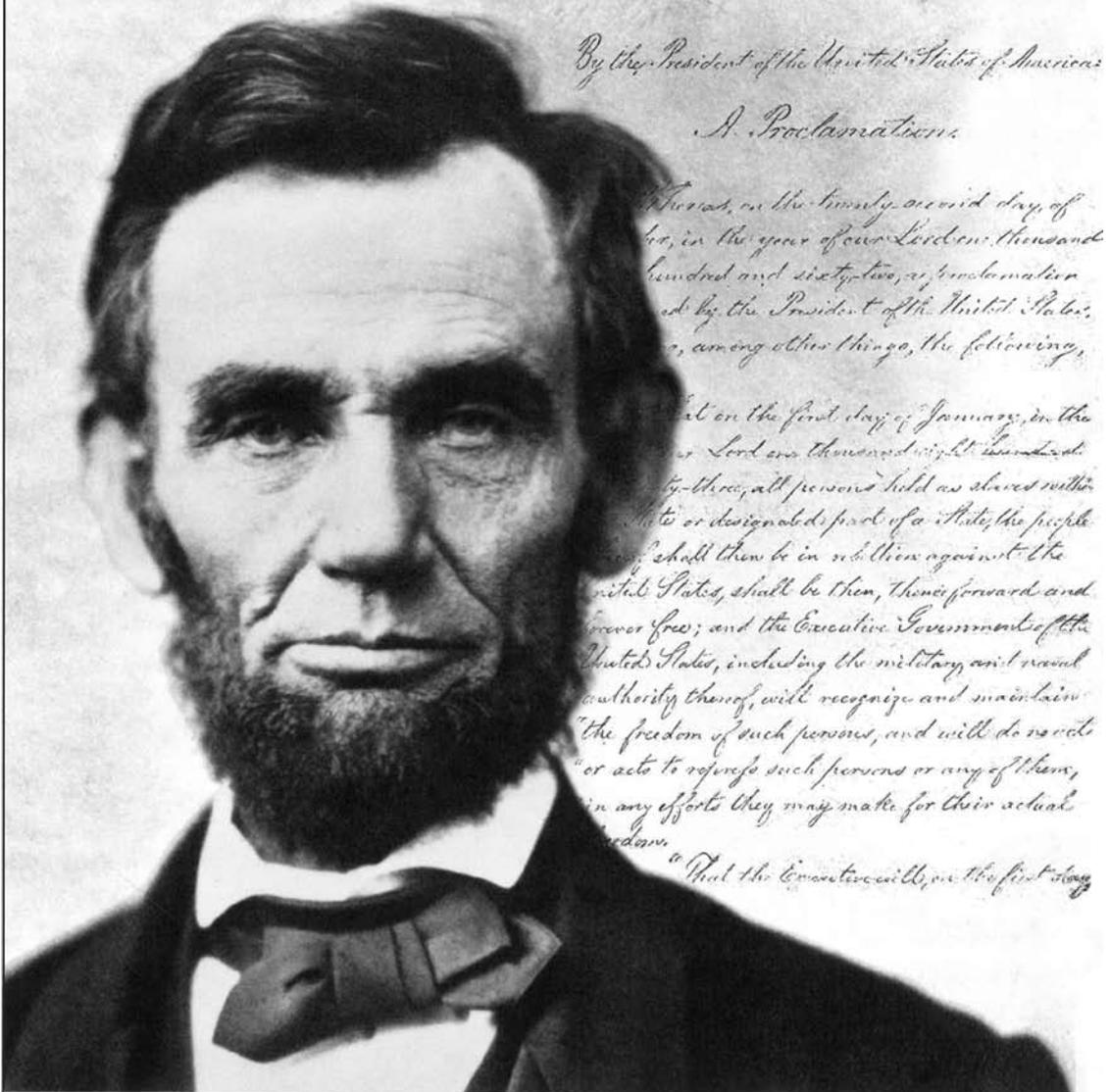

Частина плану (1792 року) Вашингтона, округ Колумбія, який було створено як столицю Сполучених Штатів.

Гравюра Томаса Клаксона до «Історії виникнення, розвитку і припинення африканської работоргівлі», том 1, 1808 рік.

Портрет Авраама Лінкольна часів Громадянської війни; тло для портрета є прокламація 1863 року, що надала свободу рабам у штатах, які тоді повстали проти Союзу. Рабство було остаточно скасовано після прийняття Тринадцятої поправки до Конституції у 1865 році.

By the President of the United States of America:

A Proclamation

*Thomas, on the twenty-second day of
September, in the year of our Lord one thousand
hundred and sixty-two, a proclamation
issued by the President of the United States,
among other things, the following,*

*That on the first day of January, in the
year of our Lord one thousand eight hundred
and sixty-three, all persons held as slaves within
any State or designated part of a State, the people
whereof shall then be in rebellion against the
United States, shall be then, thenceforward and
forever free; and the Executive Government of the
United States, including the military and naval
authority thereof, will recognize and maintain
the freedom of such persons, and will do no act
or acts to refuse such persons or any of them,
in any efforts they may make for their actual
freedom.*

That the Executive will, on the first day

ДІЇ ПРЕЗИДЕНТА. Сильні президенти користувалися своєю владою для того, щоб розширити тлумачення простих слів Статті II Конституції і перетворити її на джерело реальної президентської влади. Серед них особливо помітними були Джордж Вашингтон, Томас Джефферсон, Ендрю Джексон, Авраам Лінкольн, Теодор Рузвельт, Вудро Вілсон, Франклін Делано Рузвельт і Джордж Вокер Буш. Так, Вашингтон зробив Президента головним у провадженні закордонних справ. Лінкольн використав повноваження, передбачені у цій статті, для того, щоб звільнити рабів південних штатів, які повстали під час Громадянської війни (1861–1865 року).

ЗВИЧАЇ зробили Конституцію гнучкою і розширили повноваження загальнонаціонального уряду. Наприклад, кабінет Президента на основі формулювання Статті 2 вивів право Президента «вимагати подання у

письмовій формі думки головного посадовця у кожному з департаментів виконавчої влади з будь-якого питання, яке належить до повноважень їхніх установ».

ДІЇ ШТАТІВ І ПАРТІЙ. Конституцією передбачено загальний процес обрання Президента. У ній немає згадки про політичні партії. Проте закони штатів і діяльність політичних партій змінили конституційну систему голосування, перетворивши виборчі кампанії й самі вибори на захоплюючі дійства.

Таким чином, Конституція продовжує розвиватися, щоб належним чином відповідати потребам сьогодення. Проте дух і формулювання Конституції залишилися незмінними. Громадяни кожного наступного покоління застосовували її положення для вирішення нагальних проблем способами, які здавалися їм найдоцільнішими.

Британський політичний діяч Вільям Е. Гладстон визначив Конституцію як «найвизначнішу роботу, будь-коли пророблену інтелектом і цілеспрямованістю людини». У світі, сповненому змін і боротьби, американський народ не має дорожчого завоювання, ніж цей визначний документ. Повний текст Конституції Сполучених Штатів і поправок читач знайде на наступних сторінках. Далі вміщено повний текст коментарів. □

3 березня 1913 року суфражистки пройшли маршем по Пенсільванія-авеню у Вашингтоні, округ Колумбія, під час однієї з численних демонстрацій, що відбувалися у ті роки з метою домогтися виборчих прав для жінок. Позаду демонстранток видно будівлю Капітолія.

Картина Говарда Чендлера Крісті 1940 року. Делегати Філадельфійського Конвенту 1787 року підписують нову Конституцію. Цих людей часто називали «батьками-засновниками».

Печатки 13 штатів (кола) переплетені разом з великою печаткою Сполучених Штатів Америки (вгорі). В середині – погруддя Джорджа Вашингтона. Ювілейна гравюра Амоса Дуліттла.

КОНСТИТУЦІЯ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

У дужках [ ] вміщено рядки, які було змінено чи скасовано внаслідок прийняття поправок.

Ми, народ Сполучених Штатів, з метою створення досконалішого союзу, встановлення правосуддя, гарантування внутрішнього спокою для забезпечення спільної оборони, сприяння загальному добробуту й закріпленню блага свободи для нас і наших нащадків урочисто проголошуємо і встановлюємо цю Конституцію для Сполучених Штатів Америки.

Стаття I

Розділ 1

Усі законодавчі повноваження, надані Конституцією, належать Конгресові Сполучених Штатів, який складається з Сенату і Палати представників.

Розділ 2

Палата представників складається з членів, яких кожні два роки люди обирають в окремих штатах; вибірники кожного штату мають відповідати вимогам, встановленим для вибірників найчисленнішої гілки законодавчого органу штату.

Представником не можна обирати особу, яка не досягла віку 25 років і не була громадянином Сполучених Штатів протягом 7 років, а на момент обрання не є жителем того штату, де її обирають.

Кількість представників і прями податки розподіляють між штатами [які можуть увійти у цей союз, відповідно до кількості населення у них; цю кількість визначають додаванням до загальної кількості вільних людей, у тому числі і тих, хто перебуває на службі протягом кількох років, окрім індіанців, яких не оподатковують, трьох п'ятих від усіх інших осіб]. Загальний підрахунок проводять протягом трьох років після першої сесії Конгресу Сполучених Штатів, а потім – через кожні десять наступних років, як встановлено законом. Кількість представників не може перевищувати одного представника на 30 тисяч жителів, але кожен штат мусить мати принаймні одного представника; і до часу, коли буде здійснено підрахунок населення, штат Нью-Гемпшир має право обирати трьох представників, Массачусетс – вісьмох, Род-Айленд і Плантації Провіденс – одного, Коннектикут – п'ятьох, Нью-Йорк – шістьох, Нью-Джерсі – чотирьох, Пенсільванія – вісьмох, Делавер – одного, Меріленд – шістьох, Вірджинія – десятьох, Північна Кароліна – п'ятьох, Південна Кароліна – п'ятьох і Джорджія – трьох.

Якщо у представництві якогось штату з'являються вакансії, органи виконавчої влади цього штату видають розпорядження про вибори для заповнення цих вакансій.

Палата представників обирає свого спікера та інших посадовців, і тільки вона має виняткове право імпідменту.

Розділ 3

Сенат Сполучених Штатів складається з двох сенаторів від кожного штату, [обраних законодавчими органами штату] терміном на шість років; кожен сенатор має один голос.

Коли сенатори зберуться після перших виборів, вони будуть негайно поділені по змозі на три рівні групи. Сенатори першої групи звільняють свої місця після закінчення двох років, сенатори другої групи – після чотирьох років, і сенатори третьої групи – після шести років. Таким чином, одну третину сенаторів переобирають кожні два роки; [а якщо у Сенаті відкриється вакансія внаслідок відставки або з будь-яких інших причин під час перерви у роботі законодавчих органів якогось штату, то виконавчі органи цього штату можуть призначити когось тимчасово до наступної сесії законодавчого органу, який тоді заповнить цю вакансію].

Сенатором не може бути той, хто не досяг віку 30 років і не був 9 років громадянином Сполучених Штатів, а також той, хто на час обрання не є жителем того штату, де його обиратимуть.

Віце-президент Сполучених Штатів є Головою Сенату, але право голосу він має тільки у тому випадку, коли голоси присутніх поділяються порівну.

Сенат обирає інших посадових осіб, а також свого тимчасового Голову на час відсутності віце-президента або коли віце-президент виконує обов'язки Президента Сполучених Штатів.

Тільки Сенат має виняткове право імпідменту. Коли Сенат засідає з цією метою, сенатори повинні скласти присягу або виголосити обіцянку. Коли розглядають справу Президента Сполучених Штатів, головує Голова Верховного Суду. Жодна особа не може бути засудженою, якщо за це не проголосують дві третини присутніх сенаторів.

У справах про імпідмент присуд не може перевищувати усунення з посади і позбавлення права займати будь-яку почесну, офіційну чи прибуткову посаду на службі Сполученим Штатам. Проте особа, піддана імпідменту, тим не менше підлягає кримінальній відповідальності, судовому розгляду і покаранню відповідно до закону.

Розділ 4

Час, місце і порядок проведення виборів сенаторів і представників у кожному штаті визначають його законодавчі органи, але Конгрес може в будь-який час внаслідок прийняття закону встановлювати або змінювати такі правила [окрім тих, які стосуються місця проведення виборів сенаторів].

Конгрес повинен збиратися принаймні один раз на рік [такі зібрання мають відбуватися у перший понеділок грудня], якщо Конгрес спеціальним законом не призначить їх на інший день.

Розділ 5

Кожна палата сама є суддею щодо правомірності виборів, відповідності посаді й рівневі кваліфікації своїх членів, більшість у кожній палаті утворює кворум для ведення справ, але і меншість має право переносити засідання з одного дня на інший і вповноважена, таким чином, домагатися присутності відсутніх членів, а також під загрозою таких покарань, які визначить кожна палата.

Кожна палата самостійно встановлює правила процедур і має право карати своїх членів за порушення встановлених правил поведінки, а також ухвалою більшості в дві третини голосів виключати їх зі свого складу.

Кожна палата веде журнал своїх засідань й іноді оприлюднює його, окрім тих розділів, які, на її думку, вимагають збереження таємниці; «так» і «ні» кожного члена палати в голосуванні з будь-якого питання треба записувати в журнал на вимогу однієї п'ятої присутніх членів.

Під час сесії Конгресу жодна палата без згоди іншої палати не має права відкладати свої засідання більше, як на три доби, чи переносити місце своїх засідань з того місця, де мають засідати обидві палати.

Розділ 6

Сенатори і представники за свою службу мають одержувати винагороду, встановлену законом і сплачувану скарбницею Сполучених Штатів. У всіх випадках, окрім державної зради, скоєння тяжкого кримінального злочину і порушення громадського спокою, вони мають привілей недоторканності від арешту під час перебування на сесіях, а також по дорозі туди і назад; за все, сказане ними у промовах чи в дебатах у кожній палаті, ніхто не має права допитувати їх у будь-якому іншому місці.

Жоден сенатор чи представник протягом часу, на який його обрано, не має права бути призначений на будь-яку посаду на службі Сполученим Штатам, яку створено або винагороду за яку буде збільшено протягом цього часу; жодна особа, яка займає будь-яку посаду на службі Сполученим Штатам, не може бути членом жодної палати, доки займає цю посаду.

Розділ 7

Усі законопроекти про державні доходи виходять від Палати представників; проте, як і щодо інших законопроектів, Сенат може або погоджуватися з ними, або пропонувати власні поправки.

Кожен законопроект, ухвалений Палатою представників і Сенатом, перш ніж він стане законом, подають на розгляд Президентові Сполучених Штатів. Якщо він схвалює такий закон, то підписує його, а якщо ні, повертає його разом зі своїми запереченнями до тієї палати, де його було створено; палата вносить до свого журналу заперечення в цілому і повторно розглядає його. Якщо після такого розгляду дві третини голосів цієї палати приймуть законопроект, то його разом із запереченнями Президента надсилають до другої палати, яка також удруге розгляне його. І якщо його буде схвалено двома третинами голосів цієї палати, він набирає чинності закону. Але в усіх таких випадках голоси в обох палатах визначають словами «так» чи «ні», а імена осіб, які голосують за чи проти законопроекту, мають, відповідно, бути записаними в журналах обох палат. Якщо якийсь законопроект Президент не повертає протягом десяти днів (за винятком неділей) після того, як його йому надіслали, то такий законопроект стає законом так само, як коли б він був підписаний Президентом, окрім тих випадків, коли законопроект не можна повернути через закриття сесії Конгресу; і в такому разі він не стає законом.

Розпорядження, резолюції та ухвали, які можуть потребувати згоди Сенату і Палати представників (окрім питання про закриття сесії), мають подаватися Президентові Сполучених Штатів і бути схвалені ним до набрання ними чинності; а якщо він їх не схвалить, вони можуть бути повторно прийняті двома третинами голосів Сенату і Палати представників, відповідно до правил та обмежень, встановлених для законопроектів.

Розділ 8

Конгрес має право:

встановлювати і збирати податки, мито, збори й акцизні збори; сплачувати борги, забезпечувати спільну оборону і добробут Сполучених Штатів; проте все мито, збори і акцизні збори мають бути однаковими на всій території Сполучених Штатів;

брати позики від імені Сполучених Штатів;

регулювати торгівлю з іншими державами, між окремими штатами, а також з індіанськими племенами;

встановлювати єдині правила натуралізації та єдині закони про банкрутство на всій території Сполучених Штатів;

карбувати гроші, регулювати грошовий обіг та вартість іноземної валюти, а також встановлювати стандарти ваги і мір;

встановлювати покарання за підробку державних цінних паперів і грошей в обігу в Сполучених Штатах;

створювати поштові відділення і поштові шляхи;

сприяти розвиткові науки і корисних ремесел, забезпечуючи на певний час авторам і винахідникам виняткове право на їхні твори і винаходи;

створювати суди, підпорядковані Верховному Суду;

визначати покарання і карати за піратство і злочини, скоєні у відкритому морі, а також злочини проти міжнародного права;

оголошувати війну, видавати каперські свідоцтва і репресалії, встановлювати правила щодо військової здобичі на суходолі й на морі;

набирати й утримувати військо; проте асигнування коштів на це не повинно передбачатися більше як на два роки;

споряджати й утримувати флот;

встановлювати правила організації військових сухопутних і морських сил і керування ними;

забезпечувати скликання народної міліції для виконання законів Союзу, придушення заколотів і відбиття вторгнень;

забезпечувати створення, озброєння і вишкіл міліції, а також управляти тією її частиною, яка може використовуватися на службі Сполученим Штатам, зберігаючи за відповідними штатами право призначати офіцерів і керівників для вишколу міліції, відповідно до правил дисципліни, передбачених Конгресом;

виконувати виняткові законодавчі повноваження в усіх випадках в окрузі (площею не більше 10 квадратних миль), який може бути переданий окремими штатами і перейде до Конгресу та стане місцем перебування уряду Сполучених Штатів; здійснювати таку саму владу в усіх землях, викуплених за згодою законодавчої влади штату, у якому ці землі розташовано, для створення фортець, складів, арсеналів, доків та інших потрібних споруд;

видавати всі закони, необхідні й доречні для здійснювання перелічених вище повноважень і всіх інших повноважень, наданих цією Конституцією урядові Сполучених Штатів або будь-якому з його департаментів чи посадовій особі.

Розділ 9

Конгрес не заборонятиме до 1808 року переселення і ввезення осіб, яких кожен із нині існуючих штатів вважатиме за потрібне допустити; але таке ввезення може обкладатися податком чи митом на суму, що не перевищує 10 доларів за кожну особу.

Чинність судового припису недоторканності не може бути призупинена, якщо цього не потребує громадська безпека під час повстання або вторгнення.

Не можна ухвалювати біллі та закони про звинувачення у державній зраді й позбавлення громадянських прав і закони зі зворотною дією.

Подушний податок [чи інші прямі податки] не можна запроваджувати інакше, як лише згідно з переписом чи обліком населення, які проводять, як вказано вище.

Не повинні обкладатися податком або митом товари, які вивозять з будь-якого штату.

Не слід надавати жодної переваги портам одного штату за рахунок портів іншого штату за допомогою комерційних чи фіскальних розпоряджень; так само жодне судно, що прямує до будь-якого штату або з цього штату, не можна перевіряти чи сплачувати мито в іншому штаті.

Виплату грошей зі скарбниці здійснюють лише на підставі асигнувань відповідно до закону, а звіт про надходження і витрати всіх державних коштів періодично оприлюднюють.

Сполучені Штати не надають жодних аристократичних титулів: жодна особа, яка займає платну чи громадську посаду в Сполучених Штатах, не має права без дозволу Конгресу приймати жодного дарунка, винагорода, посади або титулу від будь-якого короля, принца або іноземної держави.

Розділ 10

Жоден штат не має права вступати у будь-яку угоду, союз чи конфедерацію, видавати каперські свідоцтва, карбувати гроші, випускати кредитні папери, сплачувати борги будь-чим, крім срібних і золотих монет, ухвалювати законопроекти про покарання без суду, видавати закони зі зворотною дією або закони, що порушують зобов'язання за контрактами, чи надавати будь-які аристократичні титули.

Жоден штат не має права без дозволу Конгресу накладати збори чи мито на ввезення і вивезення товарів, окрім тих, які конче потрібні для виконання його інспекційних законів; а чистий зиск з усього мита і зборів, накладених будь-яким штатом на ввезення і вивезення, передається у скарбницю Сполуче-

них Штатів, і всі такі закони підлягають контролю з боку Конгресу і можуть бути ним переглянуті.

Жоден штат не має права без згоди Конгресу накладати збори на тоннаж, утримувати військо чи військові судна у мирний час, укладати будь-які угоди чи домовленості з іншим штатом або з іноземною державою, вступати у війну, крім випадків фактичного вторгнення або випадків такої очевидної загрози, яка не терпить зволікання.

Стаття II

Розділ I

Виконавча влада покладається на Президента Сполучених Штатів Америки. Президент перебуває на своїй посаді впродовж чотирьох років; Президента, а також віце-президента, якого обирають на той самий термін, обирають таким чином:

Кожен штат у спосіб, встановлений законодавчим органом штату, визначає кількість вибірників, що дорівнює кількості сенаторів і представників, яку цей штат має право посилати в Конгрес; однак ні сенаторів, ні представників, ні будь-яких інших осіб, які займають платні чи громадські посади в Сполучених Штатах, не призначають вибірниками.

[Вибірники збираються у своїх відповідних штатах і обирають голосуванням двох осіб, з яких принаймні одна не повинна бути жителем одного з ними штату. Вони складають список усіх кандидатів, зазначаючи, скільки голосів подано за кожного; цей список вони підписують, засвідчують і відсилають запечатаним до місця перебування уряду Сполучених Штатів на ім'я Голови Сенату. Голова Сенату відкриває всі документи у присутності Сенату і Палати представників, після чого голоси підраховують. Президентом стає особа, яка набрала найбільше голосів, якщо кількість голосів становить більшість загальної кількості призначених вибірників; якщо більшість одержить кілька претендентів і кількість голосів за кожного з них буде однаковою, то Палата представників негайно голосуванням обирає одного з них Президентом; а якщо ніхто з них не набере більшості голосів, тоді Палата представників обирає Президента так само з-поміж п'ятьох перших у списку осіб. На виборах Президента голоси подають штати, причому представництво кожного штату має один голос; кворум у такому разі складають члени Палати від двох третин усіх штатів; для обрання Президента потрібна абсолютна більшість голосів вибірників усіх штатів. У кожному випадку після обрання Президента особа, яка набрала найбільше голосів вибірників, стає віце-президентом. Проте якщо залишаться дві особи або більше з однаковою кількістю голосів, то віце-президента обирає з-поміж них Сенат, голосуючи бюлетенями].

Конгрес може визначити час для обрання вибірників і день, коли вони повинні подати свої голоси; цей день має бути єдиним на всій території Сполучених Штатів.

Президентом може бути тільки громадянин Сполучених Штатів за народженням або особа, яка була громадянином Сполучених Штатів на час ухвалення цієї Конституції. Президентом не можна обирати того, хто не досягнув віку 35 років і не проживав протягом 14 років у Сполучених Штатах.

У випадку усунення Президента з посади або його смерті, відставки чи неспроможності здійснювати владу і виконувати обов'язки, пов'язані з цією посадою, обов'язки Президента переходять до віце-президента. А у випадку усунення, смерті, зречення чи неспроможності виконувати обов'язки і Президента, і віце-президента Конгрес може окремим законом призначити одну з вищих урядових осіб виконувати відповідні обов'язки, поки не усунено причину неспроможності Президента виконувати свої обов'язки або не обрано нового Президента.

Президент у встановлені строки одержує за свою службу винагороду, яка не повинна ні зменшуватися, ні збільшуватися протягом періоду, на який його обрано, і він не повинен протягом цього періоду одержувати жодних інших винагород від Сполучених Штатів чи окремого штату.

Перед вступом на посаду Президент складає таку присягу або дає таку урочисту обіцянку: «Я урочисто присягаю, що буду добросовісно виконувати обов'язки Президента Сполучених Штатів і повною мірою своїх сил підтримувати, захищати і обороняти Конституцію Сполучених Штатів».

Розділ 2

Президент є Головнокомандувачем збройних сил і флоту Сполучених Штатів, а також міліції окремих штатів під час її дійсної служби Сполученим Штатам; він може вимагати від вищих посадових осіб кожного виконавчого відомства їхньої думки у письмовому викладі з будь-яких питань стосовно їхніх службових обов'язків; він має право відкладати виконання вироків і звільняти від покарання за злочини проти Сполучених Штатів, крім випадків імпічменту.

Президент має право за порадою і згодою Сенату укладати міждержавні договори у разі підтримки двох третин присутніх сенаторів; він пропонує кандидатури і за порадою та згодою Сенату призначає послів, інших повноважних представників, консулів, суддів Верховного Суду і всіх інших вищих державних посадових осіб Сполучених Штатів, про яких не сказано іншого у цій Конституції і чий посади встановлює закон; однак Конгрес може видати закон, за яким право призначати на нижчі державні посади, якщо він вважає це за потрібне, матиме сам Президент, або суди, або глави департаментів.

Президент має право призначати посадовців на вакантні посади, що виникли в період між сесіями Сенату, надаючи їм повноваження, термін дії яких завершується із закінченням його наступної сесії.

Розділ 3

Президент періодично інформує Конгрес про стан Союзу і пропонує на його розгляд такі заходи, які він вважає потрібними і доцільними; за надзвичайних обставин він може скликати обидві палати або одну з них, а у випадку незгоди між ними щодо часу закінчення сесії він може сам відкласти сесію на час, який вважатиме слушним; він приймає послів та інших повноважних представників; він дбає про добросовісне виконання законів і підтверджує обов'язки всіх посадових осіб Сполучених Штатів.

Розділ 4

Президент, віце-президент і всі цивільні посадові особи Сполучених Штатів можуть бути усунені з посади в разі засудження їх за процедурою імпічменту за державну зраду, хабарництво та інші тяжкі злочини і провини.

Стаття III

Розділ 1

Судову владу Сполучених Штатів надано єдиному Верховному Суду і таким нижчим судам, які іноді встановлює або створює Конгрес. Судді Верховного Суду, а також нижчих судів залишаються на своїх посадах, доки поведуться бездоганно, і мають у визначений час одержувати за службу винагороду, яка не повинна зменшуватися протягом їхнього перебування на посаді.

Розділ 2

Судова влада поширюється за принципом законності й рівності на всі справи, які виникають на основі цієї Конституції, законів Сполучених Штатів і міжнародних договорів, укладених раніше і тих, які Сполучені Штати укладуть у майбутньому; на всі справи стосовно послів, інших повноважних представників і консулів; на всі справи адміралтейства і морської юрисдикції; на всі спори, однією із сторін яких є Сполучені Штати, на всі спори між двома чи кількома штатами [між штатом і громадянами іншого штату], між громадянами різних штатів, між громадянами одного штату у випадках, коли вони заявляють права на землю, надану іншими штатами, а також між штатом чи його громадянами та іноземними державами [громадянами чи підданими].

В усіх справах стосовно послів, інших повноважних представників і консулів, а також тих, де стороною виступає штат, Верховний Суд має першочергову юрисдикцію. У випадку решти згаданих вище справ Верховний Суд є апеляційною інстанцією як у питаннях права, так і факту, з дотриманням винятків і правил, встановлених Конгресом.

Судовий розгляд усіх злочинів, окрім тих, що розглядаються в порядку імпічменту, проводить суд присяжних; і такий судовий розгляд відбувається

у тому штаті, де цей злочин скоєно; однак, коли злочин скоєно поза межами будь-якого штату, судовий розгляд відбувається у тому місці чи місцях, які Конгрес може вказати у законі.

Розділ 3

Державна зрада проти Сполучених Штатів полягає тільки у веденні війни проти них, приєднанні до ворога, наданні ворогові допомоги і підтримки. Ніхто не може бути засуджений за зраду, доки такий очевидний вчинок не засвідчать два свідки або звинувачуваний не визнає свою вину на відкритому засіданні суду.

Конгрес має право визначати покарання за державну зраду, але засудження за державну зраду не тягне за собою позбавлення прав нащадків, а конфіскація майна можлива тільки за життя засудженого.

Стаття IV

Розділ 1

Цілковиту повагу і довіру має виявляти кожен штат офіційним актам, документам і матеріалам судочинства всіх інших штатів. Конгрес може на підставі загальних законів встановлювати спосіб підтвердження оригінальності таких актів, документів і матеріалів судочинства, а також встановлення їхньої юридичної сили.

Розділ 2

Громадяни кожного окремого штату мають право на такі самі привілеї та пільги, що й громадяни інших штатів.

Особа, звинувачувана у державній зраді, скоєнні тяжкого чи іншого кримінального злочину в якомусь штаті, яка сховалася від правосуддя і буде виявлена в іншому штаті, на вимогу органів виконавчої влади штату, з якого вона втекла, має бути видана штату, юрисдикції якого вона підлягає за скоєний злочин.

[Жодна особа, яку утримують на службі чи примусовій праці в якомусь штаті згідно із законами цього штату, яка втекла до іншого штату, не може на підставі законів чи постанов цього штату бути звільнена від такої служби чи примусової праці, а має бути видана відповідно до заяви тієї сторони, яка має права на її службу чи працю].

Розділ 3

Конгрес може приймати в Союз нові штати; але новий штат не можна утворювати чи засновувати в межах юрисдикції іншого штату; не можна створювати

і новий штат внаслідок злиття двох чи більше штатів або частин окремих штатів без згоди на це законодавчих органів відповідних штатів, а також без згоди на це Конгресу.

Конгрес має право розпоряджатися територією чи іншою власністю Сполучених Штатів і видавати щодо них необхідні постанови і приписи. Ніщо в цій Конституції не повинно тлумачитися на шкоду будь-яким правам Сполучених Штатів чи окремих штатів.

Розділ 4

Сполучені Штати гарантують кожному штатові цього Союзу республіканську форму правління і захищають кожен штат від вторгнення, а на прохання законодавчих чи виконавчих органів (коли законодавчі органи не можна скликати) – і від внутрішнього насильства.

Стаття V

Конгрес може пропонувати поправки до Конституції, коли це вважатимуть за потрібне дві третини обох палат; або ж на клопотання законодавчих органів двох третин усіх штатів він скликає Конвент з метою внесення поправок, які матимуть юридичну силу в усіх випадках як частина цієї Конституції після ратифікації законодавчими органами трьох чвертей усіх штатів чи конвентами у трьох чвертях усіх штатів, залежно від способу ратифікації, запропонованого Конгресом; при цьому жодна поправка, що буде прийнята до 1808 року, аж ніяк не повинна торкатися першої і четвертої частин 9 розділу Статті I, жоден штат без згоди Конгресу не може бути позбавлений свого рівного з іншими штатами права голосу в Сенаті.

Стаття VI

Всі борги і зобов'язання, що виникли до ухвалення Конституції, зберігають таку саму силу для Сполучених Штатів при цій Конституції, як і при Конфедерації.

Ця Конституція і закони Сполучених Штатів, що будуть ухвалені на її виконання, як і всі угоди, укладені раніше, і ті, що будуть укладені від імені Сполучених Штатів після цього, є верховним правом країни; і судді всіх штатів зобов'язані дотримуватися такого права, що б не суперечило йому в Конституції чи в законах будь-якого штату.

Сенатори і представники, згадані вище, і члени законодавчих органів окремих штатів, усі посадові особи виконавчої і судової влади як Сполучених Штатів, так і окремих штатів, зобов'язуються, виголошуючи присягу або урочисту обіцянку, підтримувати Конституцію; проте жодна перевірка релігійності не

повинна бути умовою щодо займання будь-якої посади або офіційного поста на службі Сполучених Штатів.

Стаття VII

Ратифікація конвентами дев'яти штатів достатня для набуття чинності цієї Конституції в штатах, які її ратифікували.

Прийнято на Конвенті за одностайної згоди присутніх штатів 17 вересня року Божого 1787 і на 12 році з часу проголошення незалежності Сполучених Штатів Америки.

На посвідчення чого ми ставимо тут наші підписи.

Джордж Вашингтон, Президент і делегат від штату Вірджинія

Делавер:

Джордж Рід
Ганнінг Бедфорд молодший
Джон Дікінсон
Річард Бассетт
Джейкоб Брум

Меріленд:

Джеймс Макгенрі
Деніел оф Сент-Томас Дженіфер
Деніел Керролл

Вірджинія:

Джон Блер
Джеймс Медісон молодший

Північна Кароліна:

Вільям Блаунт
Річард Добс Спейт
Г'ю Вільямсон

Південна Кароліна:

Джон Рутледж
Чарлз Котсворт Пінкні
Чарлз Пінкні
Пірс Батлер

Джорджія:

Вільям Ф'ю
Абрагам Болдвін

Нью-Гемпшир:

Джон Ленгдон
Ніколас Гілмен

Массачусетс:

Наганіел Горем
Руфус Кінг

Коннектікут:

Вільям Семюел Джонсон
Роджер Шерман

Нью-Йорк:

Александр Гамільтон

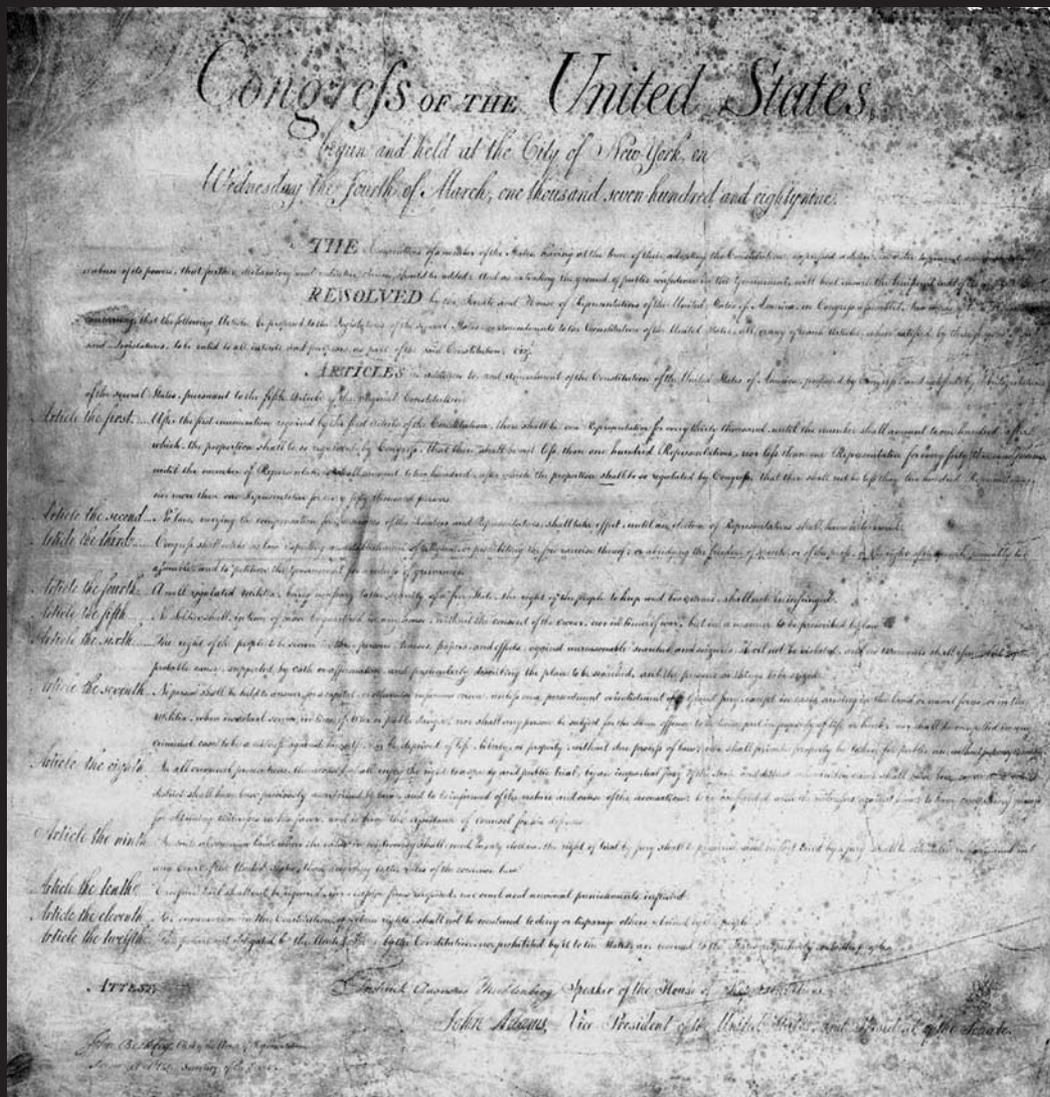
Нью-Джерсі:

Вільям Лівінгстон
Девід Брерлі
Вільям Патерсон
Джонатан Дейтон

Пенсільванія:

Бенджамін Франклін
Томас Міффлін
Роберт Морріс
Джордж Клаймер
Томас Фітцсімонс
Джейред Інгерсолл
Джеймс Вілсон
Говернер Морріс

Як видно на цій фотокопії, спершу Білль про права складався з 12 статей, проте лише 10 були згодом ратифіковані штатами.

Білль про права

Перші десять поправок, відомі як Білль про права, були представлені на розгляд 25 вересня 1789 року і ратифіковані 15 грудня 1791 року. Спочатку поправки накладали обмеження лише на діяльність федеральної влади. Проте у Чотирнадцятій поправці йшлося про те, що жоден штат не може позбавити будь-яку особу життя, свободи чи власності без «належної правової процедури». Спираючись на це, Верховний Суд зробив висновок, що більшість вимог Білля про права також накладають обмеження на діяльність штатів і їхніх органів влади.

ПОПРАВКИ ДО КОНСТИТУЦІЇ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

(Білль про права: поправки 1-10)

ПРЕАМБУЛА ДО БІЛЛЯ ПРО ПРАВА

Конгрес США

Відкрився і відбувся у Нью-Йорку в середу 4 березня 1789 року.

Конвенти кількох штатів, приймаючи Конституцію, висловили побажання з метою запобігання неправильного трактування або викривлення Конституції доповнити її вказаними нижче стверджувальними і обмежувальними положеннями; це також розширить фундамент громадської довіри до уряду і якнайкраще послужить добродійним цілям прийняття Конституції.

Сенат і Палата представників Сполучених Штатів на засіданні Конгресу двома третинами голосів обох палат прийняли рішення запропонувати законодавчим органам ряду штатів ці статті як поправки до Конституції Сполучених Штатів, щоб у випадку ратифікації всіх або деяких статей трьома чвертями вказаних законодавчих органів вони вступили в силу для усіх цілей і в усіх відношеннях як частина вказаної Конституції.

Статті, які додано як поправки до Конституції Сполучених Штатів Америки, пропонуються Конгресом і ратифікуються законодавчими органами ряду штатів відповідно до П'ятої статті первісної Конституції.

Поправка 1

Конгрес не повинен видавати жодного закону щодо впровадження будь-якої релігії чи заборони вільно сповідувати її, а також не має права видавати закони, що обмежують свободу слова, свободу друку і права людей на мирні зібрання і звернення до уряду з петиціями про задоволення скарг.

Поправка 2

Оскільки для безпеки вільної держави потрібна добре організована міліція, право народу мати і носити зброю не можна порушувати.

Поправка 3

Жоден військовий не може квартирувати в будь-якому будинку без згоди на це власника в мирний час і під час війни, але під час війни таке розквартирування може відбуватися лише згідно із встановленим законом.

Поправка 4

Право народу на недоторканність особи, житла, особистих паперів і майна не можна порушувати безпідставними обшуками й арештами; ордер треба видавати лише за наявності достатніх підстав, посвідчених присягою або заявою. При цьому в ордері необхідно докладно описати місце обшуку, особу і речі, які підлягають арешту.

Поправка 5

Нікого не можна притягувати до найвищої міри покарання чи ув'язнення за скоєння тяжкого кримінального злочину чи іншого ганебного вчинку інакше, як за поданням або звинувачувальним висновком Великого журі присяжних, за винятком справ, які виникають у сухопутних або морських збройних силах, або ж у міліції, коли особа перебуває на дійсній службі, під час війни чи іншого небезпечного для суспільства стану; нікого не можна притягувати до відповідальності за той самий злочин двічі; нікого не можна примушувати свідчити у кримінальних справах проти самого себе, а також нікого не можна позбавляти життя, свободи чи власності без належної правової процедури; приватну власність не можна вилучати для громадського використання без справедливого відшкодування.

Поправка 6

При будь-якому кримінальному переслідуванні звинувачуваний має право на швидкий і відкритий суд неупереджених присяжних того штату чи округу, де скоєно злочин, а такі округи визначені законом. Звинувачуваний має право бути поінформованим про суть і підстави звинувачень, він має право на очну ставку зі свідками, які свідчать проти нього, має право на примусовий виклик свідків зі свого боку і на допомогу адвоката для свого захисту.

Поправка 7

Судові справи, згідно загального права, якщо розмір вимог перевищує 20 доларів, належать до суду присяжних, і жодна справа, розглянута судом присяжних, не повинна розглядатися вдруге у будь-якому суді Сполучених Штатів інакше, як відповідно до норм загального права.

Поправка 8

Не можна вимагати надмірної застави, накладати надмірні штрафи або призначати жорстокі й незвичайні покарання.

Поправка 9

Перелічені у Конституції певні права не можна тлумачити як заперечення чи обмеження інших прав, які належать народові.

Поправка 10

Повноваження, не передані цією Конституцією Сполученим Штатам і не заборонені нею окремим штатам, належать, відповідно, штатам або народові.

Поправка 11 (1795)

Судова влада Сполучених Штатів не повинна тлумачитися так, щоб вона поширювалася на якісь позовні справи, засновані на праві чи справедливості та порушені або проваджені проти одного зі штатів громадянами іншого штату чи громадянами або підданими іноземної держави.

Поправка 12 (1804)

Вибірники збираються у відповідних штатах і таємним голосуванням подають свої голоси за Президента і віце-президента, з яких принаймні один не є жителем одного з ними штату. У своїх бюлетенях вибірники вказують особу, за яку вони голосують як за Президента, а в окремих бюлетенях – особу, за яку вони голосують як за віце-президента. Вони мають скласти окремі списки на всіх кандидатів на пост Президента і на всіх кандидатів на пост віце-президента, із зазначенням кількості голосів, поданих за кожного. Ці списки вони підписують, засвідчують і опечатаними надсилають до місця перебування уряду Сполучених Штатів Голові Сенату. Голова Сенату в присутності Сенату і Палати представників розпечатує всі опечатані списки, після чого голоси підраховують. Особа, яка одержала найбільшу кількість голосів за Президента, стає Президентом, якщо ця кількість становить більшість із загальної кількості призначених вибірників. Якщо жодна з висунутих кандидатур не одержить такої більшості, тоді з осіб, які набрали найбільшу кількість голосів у списках кандидатур на пост Президента, але не більше трьох таких осіб, Палата представників має негайно обрати Президента таємним голосуванням. Під час таких виборів голосують штати, і представництво кожного штату має один голос. У такому випадку кворум становить дві третини штатів, представлених кожен одним чи кількома членами, і для обрання потрібна більшість з-поміж усіх штатів. Якщо Палата представників, якій належить право обирати, не обере Президента до четвертого дня наступного березня, обов'язки Президента має виконувати віце-президент, так само, як у випадку смерті чи інших причин, що не дають Президенту змоги виконувати свої обов'язки.

Особа, яка одержить найбільшу кількість голосів за віце-президента, стає віце-президентом, якщо ця кількість становить більшість від загальної кільк-

кості призначених вибірників. Якщо жодна особа не має більшості голосів, то віце-президента обиратиме Сенат із двох кандидатур, які здобули найбільшу кількість голосів у списках. У такому випадку кворум становить дві третини сенаторів, але для обрання потрібна більшість загальної кількості сенаторів. Але жодна особа, яка не задовольняє вимоги Конституції стосовно посади Президента, не може бути обрана віце-президентом Сполучених Штатів.

Поправка 13 (1865)

Розділ 1

У Сполучених Штатах чи якомусь іншому місці, що належить до їхньої юрисдикції, не повинні існувати ні рабство, ні примусова праця, крім тих випадків, коли це є покаранням за злочин, за який особу було належним чином засуджено.

Розділ 2

Конгрес має право виконувати цю статтю шляхом прийняття відповідного законодавства.

Поправка 14 (1868)

Розділ 1

Усі особи, народжені чи натуралізовані у Сполучених Штатах і які підлягають їхній юрисдикції, є громадянами Сполучених Штатів і штату, де вони живуть. Жоден штат не може видавати чи застосовувати закони, що обмежують привілеї та пільги громадян Сполучених Штатів. Жоден штат не може без законної процедури позбавити когось життя, свободи чи власності й відмовити якійсь особі в межах своєї юрисдикції в рівній охороні законом.

Розділ 2

Кількість представників від окремих штатів визначають пропорційно до кількості їхнього населення, з урахуванням усіх жителів кожного штату, за винятком індіанців, яких не оподатковують. Але якщо на будь-яких виборах для обрання вибірників Президента чи віце-президента Сполучених Штатів, на виборах представників у Конгрес, виконавчих чи судових посадових осіб штату або членів законодавчого органу цього штату права голосу буде позбавлено якогось жителя чоловічої статі, який досяг 21 року і є громадянином Сполучених Штатів, або якщо це право буде якимось обмежено з інших причин, ніж участь у повстанні або іншому злочині, – то норма представників від цього штату має бути зменшена пропорційно до кількості громадян чоловічої статі й кількості усіх громадян цього штату, які досягли 21 року.

Розділ 3

Жодна особа не може бути сенатором чи представником у Конгресі, вибірником Президента або віце-президента, займати якусь цивільну або військову посаду в уряді Сполучених Штатів чи в будь-якому штаті, якщо вона, склавши раніше присягу як член Конгресу, або посадова особа Сполучених Штатів, або як член законодавчого чи виконавчого органу якогось штату, або судова посадова особа якогось штату в тому, що підтримуватиме Конституцію Сполучених Штатів, потім узяла участь у повстанні чи заколоті проти Конституції Сполучених Штатів або надала допомогу чи підтримку її ворогам. Проте Конгрес може усунути такі обмеження прав двома третинами голосів у кожній палаті.

Розділ 4

Правомірність державного боргу Сполучених Штатів, санкціонованого законом, у тому числі боргів, зроблених для виплати пенсій і винагород за виконання службових обов'язків під час придушення заколоту чи повстання, сумнівів не викликає. Проте ні Сполучені Штати, ні будь-який штат не повинні брати на себе жодних зобов'язань чи оплату боргу, пов'язаних з наданням допомоги заколоту чи повстанню проти Сполучених Штатів, або визнавати будь-які претензії, пов'язані з втратою чи звільненням якогось раба. Всі такі борги, зобов'язання і претензії слід вважати незаконними і недійсними.

Розділ 5

Конгрес має право виконувати цю статтю шляхом прийняття відповідного законодавства.

Поправка 15 (1870)

Розділ 1

Виборче право громадян Сполучених Штатів не повинно заперечуватися чи обмежуватися Сполученими Штатами або окремими штатами на підставі раси, кольору шкіри чи попереднього перебування у рабстві.

Розділ 2

Конгрес має право виконувати цю статтю в результаті прийняття відповідного законодавства.

Поправка 16 (1913)

Конгрес має право накладати і стягувати податки з прибутків, одержуваних з будь-якого джерела, не розподіляючи ці податки між окремими штатами і незалежно від переписів чи обліку їхнього населення.

Поправка 17 (1913)

До складу Сенату Сполучених Штатів входить по два сенатори від кожного штату, обрані населенням останнього на 6 років. Кожен сенатор має один голос. Виборці у кожному штаті повинні відповідати вимогам, встановленим для виборців до найчисленнішої палати законодавчих органів штату.

Коли у представництві якогось штату в Сенаті виникає вакансія, орган виконавчої влади цього штату має видати наказ про вибори на таку вакантну посаду. Законодавчі органи штату можуть уповноважити виконавчу владу здійснити тимчасові призначення, доки вакансію не буде заміщено загальними виборами відповідно до порядку, встановленого законодавчим органом.

Цю поправку не слід тлумачити таким чином, щоб її дія поширювалася на обрання чи термін повноважень сенаторів, обраних до набуття чинності цією поправкою як частиною Конституції.

Поправка 18 (1919, скасована Двадцять першою поправкою)

Розділ 1

Через один рік після ратифікації цієї статті буде заборонено в Сполучених Штатах і на всіх територіях, підпорядкованих їхній юрисдикції, виробництво, продаж чи перевезення спиртних напоїв у межах країни з метою споживання їх; заборонено буде і ввезення спиртних напоїв у Сполучені Штати і їхні території з вказаною метою так само, як і вивезення з цієї самою метою.

Розділ 2

Конгрес та окремі штати мають право разом виконувати цю статтю внаслідок прийняття відповідного законодавства.

Розділ 3

Ця стаття не набере чинності, якщо її не буде ратифіковано як поправку до Конституції законодавчими зборами окремих штатів, як це передбачено Конституцією, протягом семи років після подання її на розгляд штатів Конгресом.

Поправка 19 (1920)

Виборчі права громадян Сполучених Штатів не повинні заперечуватися чи обмежуватися Сполученими Штатами або яким-небудь штатом за ознакою статі.

Конгрес має право виконувати цю статтю завдяки прийняттю відповідного законодавства.

Поправка 20 (1933)

Розділ 1

Термін повноважень Президента і віце-президента закінчується опівдні 20 січня, а термін повноважень сенаторів і представників – опівдні 3 січня в ті роки, коли їхні терміни закінчилися б, якби цю поправку не було ратифіковано. Відтоді починаються терміни повноважень їхніх наступників.

Розділ 2

Конгрес збирається принаймні один раз на рік, і перша сесія починається опівдні 3 січня, якщо Конгрес не встановить законом іншого дня.

Розділ 3

Якщо до моменту, визначеного початком повноважень Президента, новообраний Президент помре, Президентом стане новообраний віце-президент. Якщо до часу, визначеного початком повноважень, Президента ще не буде обрано або новообраний Президент не відповідатиме вимогам закону, обов'язки Президента виконуватиме віце-президент, доки Президент не відповідатиме вимогам закону. Конгрес може спеціальним законом передбачити випадок, коли ні новообраний Президент, ні новообраний віце-президент не відповідають вимогам закону, вказавши, хто в такому випадку має виконувати обов'язки Президента, або спосіб, яким має бути обрано особу для виконання цих обов'язків. Така особа повинна виконувати ці обов'язки, доки Президент або віце-президент не почнуть відповідати вимогам закону.

Розділ 4

Конгрес може передбачити спеціальним законом заходи на випадок смерті осіб, з-поміж яких Палата представників може обирати Президента, коли до неї переходить право вибору, а також на випадок смерті осіб, з-поміж яких Сенат може обирати віце-президента, коли до нього переходить це право.

Розділ 5

Розділи 1 і 2 цієї статті набирають чинності на 15 день жовтня наступного року після ратифікації цієї поправки.

Розділ 6

Ця стаття не набере чинності, доки її не буде ратифіковано як поправку до Конституції законодавчими органами трьох чвертей штатів протягом семи років після її подання.

Поправка 21 (1933)

Розділ 1

Цим скасовується Вісімнадцята поправка до Конституції Сполучених Штатів.

Розділ 2

Перевезення чи ввезення у будь-який штат, на територію чи володіння Сполучених Штатів спиртних напоїв для споживання, якщо це порушує місцеві закони, забороняється.

Розділ 3

Ця поправка не набере чинності, доки її не буде ратифіковано як поправку до Конституції конвентами окремих штатів у порядку, передбаченому Конституцією, протягом семи років з дня подання її Конгресом на схвалення штатів.

Поправка 22 (1951)

Розділ 1

Жодна особа не може бути обрана Президентом Сполучених Штатів більше, як двічі, і жодна особа, яка була Президентом чи виконувала обов'язки Президента понад 2 роки протягом терміну, на який іншу особу було обрано Президентом, не може бути обрана Президентом більше одного разу. Однак ця стаття не поширюється на особу, яка була Президентом у той час, коли Конгрес запропонував цю статтю, і не перешкоджає особі, яка буде Президентом чи виконуватиме обов'язки Президента протягом терміну, під час якого стаття набере чинності, бути Президентом чи виконувати обов'язки Президента протягом решти цього терміну.

Розділ 2

Ця стаття не набере чинності, доки її не буде ратифіковано як поправку до Конституції законодавчими органами трьох чвертей штатів протягом семи років з дня її подання Конгресом на розгляд штатам.

Поправка 23 (1961)

Розділ 1

Округ, де міститься уряд Сполучених Штатів, призначає у визначений Конгресом спосіб таку кількість вибірників Президента і віце-президента, що дорівнює загальній кількості сенаторів і представників у Конгресі, яку мав би право мати цей округ, якби був штатом, але в жодному випадку не більшу, як

штат із найменш численним населенням; вони доповнюють вибірників, яких призначили штати; їх розглядають як вибірників, призначених штатом для обрання Президента і віце-президента; вони повинні збиратися на території округу і виконувати свої обов'язки згідно з Дванадцятю поправкою до Конституції.

Розділ 2

Конгрес має право виконувати цю статтю у результаті прийняття відповідного законодавства.

Поправка 24 (1964)

Розділ 1

Право громадян Сполучених Штатів голосувати на будь-яких попередніх та інших виборах Президента чи віце-президента, вибірників Президента і віце-президента, сенатора або представника в Конгресі не повинно заперечуватися чи обмежуватися Сполученими Штатами або окремими штатами на підставі неспроможності сплатити виборчий або будь-який інший податок.

Розділ 2

Конгрес має право виконувати цю статтю після прийняття відповідного законодавства.

Поправка 25 (1967)

Розділ 1

У випадку усунення Президента з посади, його смерті або відставки Президентом стає віце-президент.

Розділ 2

Коли посада віце-президента стає вакантною, Президент висуває кандидата на віце-президента, який займає посаду після затвердження більшістю голів обох палат Конгресу.

Розділ 3

Якщо Президент подає тимчасовому Голові Сенату і спікеру Палати представників письмову заяву про неможливість виконувати свої посадові повноваження та обов'язки і доки він не подасть їм заяву протилежного змісту, такі повноваження та обов'язки має виконувати віце-президент як виконуючий обов'язки Президента.

Розділ 4

У випадку подання віце-президентом і більшістю вищих посадовців виконавчої влади або іншого такого органу, який встановлено Конгресом згідно із законом, тимчасовому Голові Сенату і спікеру Палати представників письмової заяви про неможливість Президента виконувати посадові повноваження та обов'язки, віце-президента негайно наділяють усіма посадовими повноваженнями та обов'язками чинного Президента.

Згодом, якщо Президент подає тимчасовому Голові Сенату і спікеру Палати представників письмову заяву про відсутність такої неможливості, він повертає собі посадові повноваження та обов'язки, хіба що віце-президент і більшість вищих посадовців виконавчої влади або іншого такого органу, який буде встановлено Конгресом згідно із законом, подадуть протягом чотирьох діб тимчасовому Голові Сенату і спікеру Палати представників письмову заяву про неможливість Президента виконувати посадові обов'язки і повноваження. Тоді Конгрес має вирішити цю справу, зібравшись протягом сорока восьми годин, якщо це сталося у перерві між сесіями. Якщо Конгрес протягом двадцяти одного дня після одержання останньої письмової заяви або, якщо це сталося у перерві між сесіями, протягом двадцяти одного дня після того, як Конгрес мав зібратися, більшістю у дві третини обох палат вирішить, що Президент не може виконувати посадові обов'язки і повноваження, їх має виконувати віце-президент як діючий Президент. В інших випадках Президент відновлює виконання повноважень та обов'язків на своїй посаді.

Поправка 26 (1971)

Розділ 1

Право громадян Сполучених Штатів, які досягли 18 років, голосувати не повинне заперечуватися чи обмежуватися Сполученими Штатами або окремими штатами на підставі віку.

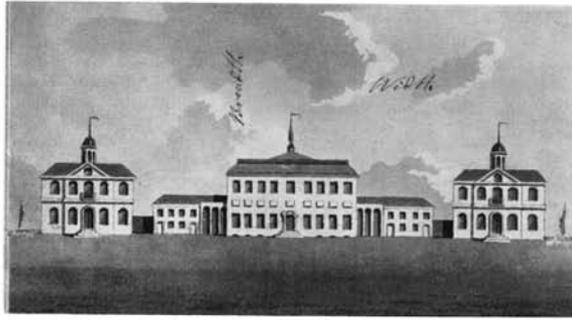
Розділ 2

Конгрес має право виконувати цю статтю в результаті прийняття відповідного законодавства.

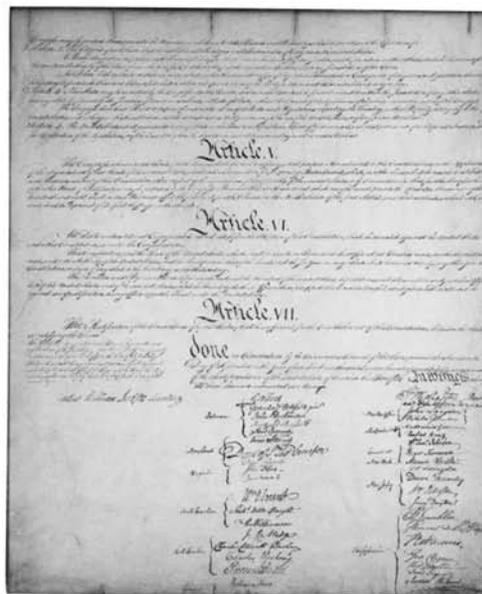
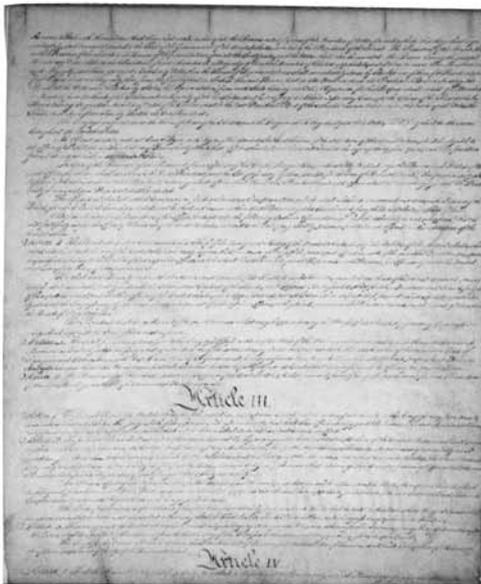
Поправка 27 (1992)

Жоден закон, який передбачає зміну оплати праці сенаторів і членів Палати представників, не може набрати чинності до проведення наступних виборів Палати представників.

Оригінал Конституції
Сполучених Штатів
Америци, що зберігається у
Національному архіві у
Вашингтоні, федеральний округ
Колумбія.

Будівля Капітолію у Філадельфії (штат Пенсільванія) згодом стала відомою як Індепенденс-хол (у центрі). В цьому будинку у 1787 році члени Конституційного Конвенту створили Конституцію США.

КОНСТИТУЦІЯ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

З КОМЕНТАРЯМИ

Текст Конституції Сполучених Штатів Америки надруковано більшим шрифтом. У дужках [ ] вміщено рядки, які було змінено чи скасовано внаслідок поправок. Додаткові параграфи, які мають назву «Коментарі», надруковано дрібнішим шрифтом, оскільки вони не належать до Конституції. Вони пояснюють значення деяких розділів Конституції чи особливості застосування їх на практиці.

ПРЕАМБУЛА

Ми, народ Сполучених Штатів, з метою створення досконалішого союзу, встановлення правосуддя, гарантування внутрішнього спокою для забезпечення спільної оборони, сприяння загальному добробуту й закріпленню блага свободи для нас і наших нащадків урочисто проголошуємо і встановлюємо цю Конституцію для Сполучених Штатів Америки.

Стаття I

Розділ I

ЗАКОНОДАВЧА ГІЛКА ВЛАДИ

*У*сі законодавчі повноваження, надані Конституцією, належать Конгресові Сполучених Штатів, який складається з Сенату і Палати представників.

КОМЕНТАР:

Перші три статті Конституції визначають повноваження уряду Сполучених Штатів між трьома гілками влади: (1) законодавчу гілку влади представляє Конгрес; (2) виконавчу гілку влади – Президент та (3) судову гілку влади – Верховний Суд. Це конституційне визначення повноважень, що називається розподілом влади, має на меті перешкоджати будь-якій урядовій гілці влади набути надмірної сили. Крім того, Конституція визначає систему стримувань і противаг, створюючи умови, коли від кожної гілки влади слід вимагати, щоб вона здійснювала свої функції і працювала разом з іншими гілками влади. Наприклад, Президент призначає федеральних суддів, але призначення кожного з них має бути затверджене Сенатом.

Двопалатний законодавчий орган – Конгрес – був одним із найважливіших компромісів Конституційного Конвенту. На Конвенті невеликі штати підтримували «План Нью-Джерсі», відповідно до якого кожен штат має рівну кількість членів Палати представників. Великі штати вимагали прийняття «Віргінського плану», що передбачав представництво залежно від кількості громадян. Як компроміс було прийнято, щоб вибори у палати проходили за різними планами.

Стаття I

Розділ 2

ПАЛАТА ПРЕДСТАВНИКІВ

(1) Палата представників складається з членів, яких кожні два роки люди обирають в окремих штатах; виборники кожного штату мають відповідати вимогам, встановленим для виборників найчисленнішої гілки законодавчого органу штату.

КОМЕНТАР:

Членів Палати представників обирають терміном на два роки. Коли та чи інша особа має право голосу за «численнішу палату» законодавчих зборів свого штату, то ця особа також має право голосувати за обрання членів Конгресу. (Всі штати, за винятком Небраски, мають двопалатні законодавчі збори). Питання про те, хто може голосувати за обрання законодавців того чи іншого штату, вирішує самостійно цей штат з урахуванням обмежень, зазначених у Конституції і Федеральному Законі про виборчі права від 1965 року. П'ятнадцята, Дев'ятнадцята і Двадцять шоста поправки до Конституції забороняють штатам позбавляти права голосу будь-якого громадянина чи обмежувати його права за расою, чи статтю, або через невиплату податків, чи через вік, якщо цій особі виповнилося 18 років.

(2) Представником не можна обирати особу, яка не досягла віку 25 років і не була громадянином Сполучених Штатів протягом 7 років, а на момент обрання не є жителем того штату, де її обирають.

КОМЕНТАР:

Кожен штат окремо вирішує вимоги, що регулюють законність проживання, з урахуванням обмежень, визначених Конституцією. Більшість членів Палати представників живуть не лише у тому штаті, але і в тому окрузі, від якого їх обирають.

(3) Кількість представників і прямі податки розподіляють між штатами [які можуть увійти у цей союз, відповідно до кількості населення у них; цю кількість визначають додаванням до загальної кількості вільних людей, у тому числі і тих, хто перебуває на службі протягом кількох років, окрім індіанців, яких не оподатковують, трьох п'ятих від усіх інших осіб]. Загальний підрахунок проводять протягом трьох років після першої сесії Конгресу Сполучених Штатів, а потім – через кожні десять наступних років, як встановлено законом. Кількість представників не може перевищувати одного представника на

30 тисяч жителів, але кожен штат мусить мати принаймні одного представника, і до часу, коли буде здійснено підрахунок населення, штат Нью-Гемпшир має право обирати трьох представників, Массачусетс – вісьмох, Род-Айленд і Планації Провіденс – одного, Коннектикут – п'ятьох, Нью-Йорк – шістьох, Нью-Джерсі – чотирьох, Пенсільванія – вісьмох, Делавер – одного, Меріленд – шістьох, Вірджінія – десятьох, Північна Кароліна – п'ятьох, Південна Кароліна – п'ятьох і Джорджія – трьох.

КОМЕНТАР:

Цей параграф зазнавав значних змін і через внесення поправок, і через виникнення нових умов. У такому вигляді тут передбачено лише три засади: 1) кількість членів Палати представників від кожного штату залежить від кількості населення; 2) Конгрес повинен стежити, щоб перепис населення Сполучених Штатів відбувався кожні десять років; 3) кожен штат має, як мінімум, одного члена Палати представників.

Слова «і прями податки» означають подушний податок. Шістнадцята поправка до Конституції надає Конгресові право збирати податки з осіб відповідно до їхнього особистого доходу, а не виходячи з кількості жителів штату, які з тих чи інших причин у ньому живуть.

У формулюванні «три п'ятих усіх інших осіб» під словами «всі інші особи» малися на увазі раби. Оскільки нині немає рабів, ця частина параграфа втратила сенс.

Вимога, щоб кількість представників не перевищувала одного на кожні 30 тисяч жителів, не має більше практичної сили. У 1929 році Конгрес ухвалив рішення про те, що членів Палати представників має бути 435, відтоді ця цифра не змінюється.

(4) Якщо у представництві якогось штату з'являються вакансії, органи виконавчої влади цього штату видають розпорядження про вибори для заповнення цих вакансій.

КОМЕНТАР:

Коли одне з місць у Палаті представників вакантне, то губернатор того штату, від якого це місце вакантне, зобов'язаний призначити проведення окремих виборів для того, щоб заповнити його. Проте, якщо незабаром мають відбутися чергові вибори, то цей губернатор, замість проведення окремих виборів, має право залишити це місце вакантним до виборів.

(5) Палата представників обирає свого спікера та інших посадовців, і тільки вона має виняткове право імпічменту.

КОМЕНТАР:

Палата представників обирає для ведення засідань посадову особу, яку називають спікером. Лише Палата представників має повноваження на висунення звинувачень для проведення процедури імпічменту проти тієї чи іншої федеральної посадової особи. Вона застосовувала процедуру імпічменту до шістнадцяти федеральних посадовців, разом з двома Президентами – Ендрю Джонсоном у 1868 році та Вільямом Джефферсоном Клінтоном у 1998 році. Справи щодо імпічменту проводить Сенат.

Стаття І

Розділ 3

СЕНАТ

(1) Сенат Сполучених Штатів складається з двох senatorів від кожного штату, [обраних законодавчими органами штату] терміном на шість років; кожен senator має один голос.

КОМЕНТАР:

Спочатку у Конституції було передбачено, що законодавчі збори кожного штату мають обирати двох senatorів від цього штату. Сімнадцята поправка до Конституції змінила цю норму, передбачаючи, що senatorів від кожного штату мають обирати всі виборці.

(2) Коли senatorи зберуться після перших виборів, вони будуть негайно поділені по змозі на три рівні групи. Senatorи першої групи звільняють свої місця після закінчення двох років, senatorи другої групи – після чотирьох років, і senatorи третьої групи – після шести років. Таким чином, одну третину senatorів переобирають кожні два роки; [а якщо у Сенаті відкриється вакансія внаслідок відставки або з будь-яких інших причин під час перерви у роботі законодавчих органів якогось штату, то виконавчі органи цього штату можуть призначити когось тимчасово до наступної сесії законодавчого органу, який тоді заповнить цю вакансію].

КОМЕНТАР:

Senatorів обирають на 6 років. Кожні два роки обирають одну третину senatorів, а дві третини залишаються на своїй посаді в оновленому складі цього органу влади. Завдяки такому порядку Сенат є постійно діючим органом, і в цьому полягає його відмінність від Палати представників, куди всіх членів переобирають кожні два роки. Сімнадцята поправка змінила порядок заповнювання місць у Сенаті. Губернатор проводить вибори senatorа доти, доки його не оберуть громадяни.

(3) Senatorом не може бути той, хто не досяг віку 30 років і не був 9 років громадянином Сполучених Штатів, а також той, хто на час обрання не є жителем того штату, де його обиратимуть.

КОМЕНТАР:

У 1806 році senatorа від штату Кентуккі Генрі Клея було призначено в Сенат для заповнення вакантної посади. Клею тоді виповнилося 29 років, на кілька місяців менше від мінімального віку, проте ніхто не опротестував це призначення. Водночас, коли у 1793 році від штату Пенсільванія було висунуто senatorом Елберта Галлатина, йому не дозволили зайняти цю посаду, бо він на той час іще не був громадянином США протягом дев'яти років.

(4) Віце-президент Сполучених Штатів є Головою Сенату, але право голосу він має тільки у тому випадку, коли голоси присутніх поділяються порівну.

КОМЕНТАР:

Головою Сенату є віце-президент. Він голосує лише тоді, коли голоси поділяються порівну. Належність віце-президентові права вирішального голосу у разі рівного голосування робить його дуже важливим. Наприклад, у 1789 році завдяки голосу віце-президента Джона Адамса було прийнято рішення про те, що Президент може звільнити членів свого Кабінету без офіційного дозволу Сенату.

(5) Сенат обирає інших посадових осіб, а також свого тимчасового Голову на час відсутності віце-президента або коли віце-президент виконує обов'язки Президента Сполучених Штатів.

КОМЕНТАР:

Сенат обирає посадову особу, яку називають тимчасовим Головою, для проведення засідань у разі відсутності віце-президента.

(6) Тільки Сенат має виняткове право імпічменту. Коли Сенат засідає з цією метою, сенатори повинні скласти присягу або виголосити обіцянку. Коли розглядають справу Президента Сполучених Штатів, головує Голова Верховного Суду. Жодна особа не може бути засудженою, якщо за це не проголосують дві третини присутніх сенаторів.

КОМЕНТАР:

Положення про те, що Голова Верховного Суду, а не віце-президент Головує у Сенаті, коли суд розглядає справу Президента, можна пояснити, очевидно, тим фактом, що коли Сенат визнає Президента винним, то віце-президент стає Президентом. Слова «скласти присягу або виголосити обіцянку» означають, що сенатори приймають присягу, коли розглядають справу в порядку імпічменту, бо вони виступають у тій самій ролі, що й присяжні під час звичайного судового засідання.

(7) У справах про імпічмент присуд не може перевищувати усунення з посади і позбавлення права займати будь-яку почесну, офіційну чи прибуткову посаду на службі Сполученим Штатам. Проте особа, піддана імпічменту, тим не менше підлягає кримінальній відповідальності, судовому розглядові й покаранню відповідно до закону.

КОМЕНТАР:

Якщо особа пройшла процедуру імпічменту і визнана винною, її можуть позбавити посади і заборонити їй надалі займати будь-які федеральні посади. Сенат не має права ухвалювати жодного іншого покарання, але особа, яка пройшла процедуру імпічменту і визнана винною, може бути піддана судовому переслідуванню у суді загальної юрисдикції. Сенат визнав винними сім чоловік, причому всі вони були суддями. Всіх цих людей відсторонено від посади, але лише двох позбавили права займати будь-які федеральні посади.

Стаття I

Розділ 4

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНГРЕСУ

(1) Час, місце і порядок проведення виборів сенаторів і представників у кожному штаті визначають його законодавчі органи, але Конгрес може в будь-який час внаслідок прийняття закону встановлювати або змінювати такі правила [окрім тих, які стосуються місця проведення виборів сенаторів].

КОМЕНТАР:

Доти, доки законодавчі збори штатів обирали сенаторів, не можна було дозволити Конгресові вказувати місце, де має відбуватися обрання. Такий дозвіл свідчив би про те, що Конгрес має повноваження вказувати кожному штату, де має бути його столиця. Слова «окрім тих, які стосуються місця проведення виборів сенаторів», було анульовано Сімнадцятою поправкою до Конституції.

(2) Конгрес повинен збиратися принаймні один раз на рік [такі зібрання мають відбуватися у перший понеділок грудня], якщо Конгрес спеціальним законом не призначить їх на інший день.

КОМЕНТАР:

У Європі монархи інколи могли протягом багатьох років не давати парламентарям змоги проводити свої зібрання, просто не скликаючи їх. Цим і пояснюється наявність вимоги про те, щоб Конгрес Сполучених Штатів збирався принаймні один раз на рік. Двадцята поправка до Конституції змінила дату відкриття сесії Конгресу на 3 січня, якщо тільки Конгрес своїм рішенням не призначить іншого дня.

Стаття I

Розділ 5

(1) Кожна палата сама є суддею щодо правомірності виборів, відповідності посаді й рівневі кваліфікації своїх членів, більшість у кожній палаті утворює кворум для ведення справ, але і меншість має право переносити засідання з одного дня на інший і вповноважена, таким чином, домагатися присутності відсутніх членів, а також під загрозою таких покарань, які визначить кожна палата.

КОМЕНТАР:

Кожна палата визначає, чи задовольняють конституційні вимоги її членів і чи обрано їх належним чином. При прийнятті рішення щодо своїх членів кожна палата може брати до уваги лише критерії, встановлені Конституцією, стосовно їхнього віку, громадянства та місця проживання. Проте у відповідь на вимогу виключити того чи іншого свого члена кожна палата Конгресу може взяти до уваги й інші питання, що стосуються відповідності посаді того чи іншого члена. Дискусії та дебати можуть відбуватися і без кворуму, однак для проведення остаточного голосування необхідною є наявність повноважного складу.

(2) Кожна палата самостійно встановлює правила процедур і має право карати своїх членів за порушення встановлених правил поведінки, а також ухвалою більшості в дві третини голосів виключати їх зі свого складу.

КОМЕНТАР:

Кожна палата запроваджує власні правила. Наприклад, Палата представників суворо обмежує в часі проведення дебатів з метою прискорення проходження справ. Набагато важче обмежити обговорення у Сенаті. Згідно з правилами Сенату, кожен сенатор може говорити скільки хоче, якщо тільки Сенат не проголосує за пропозицію про припинення обговорення. Для того, щоб припинити обговорення з більшості питань, необхідно мати 60 голосів сенаторів чи три п'ятих від усього складу Сенату. Кожна палата може голосуванням двох третин членів виключити зі свого складу одного із членів.

(3) Кожна палата веде журнал своїх засідань й іноді оприлюднює його, окрім тих розділів, які, на її думку, вимагають збереження таємниці; «так» і «ні» кожного члена палати в голосуванні з будь-якого питання треба записувати в журнал на вимогу однієї п'ятої присутніх членів.

КОМЕНТАР:

Наприкінці кожної сесії Конгресу публікують журнал Палати представників і журнал Сенату. У них перелічують усі законопроекти і резолюції, які розглядали під час сесії, а також подають результати голосування з кожного питання. До цих журналів вміщують усі послання Президента Конгресові. Дуже важливе видання "Congressional Record" (Записки Конгресу) видають щодня, воно і містить стенографічні звіти обговорювань.

(4) Під час сесії Конгресу жодна палата без згоди іншої палати не має права відкладати свої засідання більше, як на три доби, чи переносити місце своїх засідань з того місця, де мають засідати обидві палати.

Стаття I

Розділ 6

(1) Сенатори і представники за свою службу мають одержувати винагороду, встановлену законом і сплачувану скарбницею Сполучених Штатів. У всіх випадках, окрім державної зради, скоєння тяжкого кримінального злочину і порушення громадського спокою, вони мають привілей недоторканності від арешту під час перебування на сесіях, а також по дорозі туди і назад; за все, сказане ними у промовах чи в дебатах у кожній палаті, ніхто не має права допитувати їх у будь-якому іншому місці.

КОМЕНТАР:

Нині привілей імунітету (звільнення від арешту) на час участі чи не участі у роботі Конгресу не має великого значення. Як і всі інші громадяни, у випадку порушення закону члени Конгресу можуть бути заарештовані. Їх можуть притягувати до судової відповідальності, визнавати винними і відправляти у в'язницю.

Зберігає велике значення лише недоторканність члена Конгресу на випадок звинувачення його у наклепі, оприлюдненому письмово або усно. Письмовий наклеп – це неправда, поширювана засобами масової комунікації, яка шкодить репутації особи. Усний наклеп – це обмова, зроблена усно, яка шкодить репутації особи. Надання членам Конгресу імунітету від судового переслідування за будь-яке висловлювання чи участь у дебатах у кожній палаті означає, що вони можуть говорити все, що вони захочуть, і не боятися судового переслідування, якщо сказане ними стосується їхньої роботи у Конгресі. Цей імунітет поширюється на будь-які висловлювання членів Конгресу під час обговорень, проголошення офіційної доповіді чи під час голосування.

(2) Жоден сенатор чи представник протягом часу, на який його обрано, не має права бути призначений на будь-яку посаду на службі Сполученим Штатам, яку створено або винагороду за яку буде збільшено протягом цього часу; жодна особа, яка займає будь-яку посаду на службі Сполученим Штатам, не може бути членом жодної палати, доки займає цю посаду.

КОМЕНТАР:

Ця стаття не дозволяє членам Конгресу створювати посади, на які вони б хотіли бути призначеними пізніше, чи підвищувати зарплати на посадах, що їх ці члени Конгресу сподіваються посісти після звільнення з Конгресу, а також від роботи на посадах у інших гілках влади.

У 1909 році сенатор Чілендер Ч. Нокс залишив свою посаду у Сенаті для того, щоб стати Державним секретарем. Проте заробітну плату Державного секретаря було підвищено тоді, коли Нокс перебував на посаді сенатора. Для того, щоб Нокс міг працювати на новій посаді, Конгрес скасував це підвищення зарплати на період, поки той її займав.

Стаття I

Розділ 7

(1) Усі законопроекти про державні доходи виходять від Палати представників; проте, як і щодо інших законопроектів, Сенат може або погоджуватися з ними, або пропонувати власні поправки.

КОМЕНТАР:

Усі законопроекти щодо податків повинна вносити Палата представників. Традиція, згідно з якою будь-яке податкове законодавство має вноситися через нижню палату, започаткована в Англії. Там існує думка, що в нижній палаті – Палаті громад, ближчій до народу, – краще формулюють такі закони, бо сам народ обирає цю палату. Він не обирає верхню палату – Палату лордів. У Сполучених Штатах після прийняття Сімнадцятої поправки до Конституції це правило не має особливого значення, бо у Сполучених Штатах Сенат обирає народ. Крім того, Сенат може внести у будь-який податковий законопроект стільки поправок, що ними, по суті, скасовує це законодавче застереження.

(2) Кожен законопроект, ухвалений Палатою представників і Сенатом, перш ніж він стане законом, подають на розгляд Президентів Сполучених Штатів. Якщо він схвалює такий закон, то підписує його, а якщо ні, повертає його разом із своїми запереченнями до тієї палати, де його було створено; палата вносить до свого журналу заперечення в цілому і повторно розглядає його. Якщо після такого розгляду дві третини голосів цієї палати приймуть зако-

нопроект, то його разом із запереченнями Президента надсилають до другої палати, яка також удруге розгляне його. І якщо його буде схвалено двома третинами голосів цієї палати, він набирає чинності закону. Але в усіх таких випадках голоси в обох палатах визначають словами «так» чи «ні», а імена осіб, які голосують за чи проти законопроекту, мають, відповідно, бути записаними в журналах обох палат. Якщо якийсь законопроект Президент не повертає протягом десяти днів (за винятком неділь) після того, як його йому надіслали, то такий законопроект стає законом так само, як коли б він був підписаний Президентом, окрім тих випадків, коли законопроект не можна повернути через закриття сесії Конгресу; і в такому разі він не стає законом.

КОМЕНТАР:

Кожен законопроект, прийнятий Конгресом, направляється на підпис Президентові. Якщо Президент не погоджується з цим законопроектом, то у нього є десять днів, не враховуючи неділь, для того, щоб повернути законопроект до палати, яка його внесла, разом із переліком заперечень. Ця дія має назву вето. Конгрес може ухвалити закон, незважаючи на вето Президента, якщо за нього проголосує дві третини членів кожної палати. Президент може також дозволити перетворити законопроект на закон, якщо він просто не підписуватиме його протягом десяти днів. Проте законопроект, надісланий Президентові протягом останніх десяти днів сесії Конгресу, не може стати законом, якщо Президент його не підпише. Якщо законопроект, який не схвалює Президент, потрапить до нього перед закриттям сесії, то він може залишитися не підписаним. Коли Конгрес іде на парламентські канікули, цей законопроект вважають остаточно відхиленим. Таку практику називають кишеньковим вето.

(3) Розпорядження, резолюції та ухвали, які можуть потребувати згоди Сенату і Палати представників (окрім питання про закриття сесії), мають подаватися Президентові Сполучених Штатів і бути схвалені ним до набрання ними чинності; а якщо він їх не схвалить, вони можуть бути повторно прийняті двома третинами голосів Сенату і Палати представників, відповідно до правил та обмежень, встановлених для законопроектів.

Стаття I

Розділ 8

ПОВНОВАЖЕННЯ, НАДАНІ КОНГРЕСОВІ

Конгрес має право:

(1) встановлювати і збирати податки, мито, збори й акцизні збори; сплачувати борги, забезпечувати спільну оборону і добробут Сполучених Штатів; проте все мито, збори і акцизні збори мають бути однаковими на всій території Сполучених Штатів.

КОМЕНТАР:

Збори – це податки на товари, що надходять у Сполучені Штати. Акцизи – це податки з обороту, податки на використання і виробництво, інколи на ділові процедури чи привілеї. Наприклад, податки на корпорації, податки на тютюнові вироби, податки на розваги є акцизами.

(2) брати позики від імені Сполучених Штатів;

(3) регулювати торгівлю з іншими державами, між окремими штатами, а також з індіанськими племенами.

КОМЕНТАР:

Цей розділ має назву «Стаття про торгівлю». Згідно з нею, Конгрес одержує дуже важливі повноваження. Верховний Суд визначає торгівлю не лише як таку, але і як певний процес, що охоплює всі види комерційної діяльності. Верховний Суд ухвалив, що до «торгівлі між кількома штатами» – міжштатної торгівлі – належать не лише оборудки, які виходять за межі штату, але і будь-яка діяльність, що впливає на торгівлю у більше як одному штаті. Повноваження регулювати цю торгівлю є повноваженням стимулювати, захищати, забороняти чи обмежувати її. Таким чином, Конгрес може ухвалювати закони і виділяти кошти з метою поліпшення стану водних шляхів сполучення, забезпечувати дотримання повітряної безпеки та забороняти перевезення деяких товарів з одного штату в інший. Він може регулювати переміщення людей, рух поїздів, розподіл акцій та облігацій, передачу телевізійних сигналів, а також роботу Інтернету. Конгрес розглядає як федеральний злочин намагання втекти від поліції штату або місцевої поліції з території одного штату до іншого з метою використання торгівлі між штатами для скоєння правопорушень. Він також забороняє тим, хто надає послуги із обслуговування пасажирів відразу в кількох штатах, дискримінувати пасажирів за расовою приналежністю, статтю, походженням, віком чи наявністю фізичних вад.

(4) Встановлювати єдині правила натуралізації та єдині закони про банкрутство на всій території Сполучених Штатів;

(5) карбувати гроші, регулювати грошовий обіг та вартість іноземної валюти, а також встановлювати стандарти ваги і мір.

КОМЕНТАР:

Ця стаття разом зі статтями, що дозволяють Конгресові регулювати торгівлю і позичати гроші, надає йому право видавати національним банкам ліцензії на ведення банківських операцій та створювати Федеральну резервну систему.

(6) Встановлювати покарання за підробку державних цінних паперів і грошей в обігу в Сполучених Штатах.

КОМЕНТАР:

Цінні папери – це урядові облігації.

(7) Створювати поштові відділення і поштові шляхи;

(8) сприяти розвиткові науки і корисних ремесел, забезпечуючи на певний час авторам і винахідникам виняткове право на їхні твори і винаходи.

КОМЕНТАР:

Згідно з цією нормою, може бути забезпечено авторське право на книжки, музику, фотографії, відеоплівки, цифрові відеодиски (DVD) та фільми.

(9) Створювати суди, підпорядковані Верховному Суду;

КОМЕНТАР:

Федеральні суди, «підпорядковані Верховному Суду», – це федеральні суди штатів, а також федеральні апеляційні суди у штатах.

(10) Визначати покарання і карати за піратство і злочини, скоєні у відкритому морі, а також злочини проти міжнародного права.

КОМЕНТАР:

Конгрес, а не штати має право здійснювати правосуддя, якщо злочин скоєно на морі.

(11) Оголошувати війну, видавати каперські свідоцтва і репресалії, встановлювати правила щодо військової здобичі на суходолі й на морі.

КОМЕНТАР:

Лише Конгрес має право оголошувати війну. Проте Президент як Головнокомандувач збройними силами втягував Сполучені Штати у війну без формального оголошення війни Конгресом. Такими були війна у Кореї (1950–1953 рр.), війна у В'єтнамі (1957–1975 рр.) та війни у Перській затоці (1991 і 2003 рроку).

Каперські свідоцтва і репресалії – це документи, які надавали право приватним кораблям нападати на ворожі торговельні кораблі. Нині ці документи більше не видають.

(12) Набирати й утримувати військо; проте асигнування коштів на це не повинно передбачатися більше як на два роки;

(13) споряджати й утримувати флот;

(14) встановлювати правила організації військових сухопутних і морських сил і керування ними;

(15) забезпечувати скликання народної міліції для виконання законів Союзу, придушування заколотів і відбиття вторгнень.

КОМЕНТАР:

Конгрес надав Президентові повноваження вирішувати, коли має місце ситуація вторгнення або починається повстання. Тоді Президент має право оголошувати мобілізацію міліції штату, яка нині називається Національною гвардією, а також збройних сил.

(16) Забезпечувати створення, озброєння і вишкіл міліції, а також управляти тією її частиною, яка може використовуватися на службі Сполученим Штатам, зберігаючи за відповідними штатами право призначати офіцерів і керівників для вишколу міліції, відповідно до правил дисципліни, передбачених Конгресом.

КОМЕНТАР:

Федеральний уряд допомагає штатам утримувати міліцію, яка нині називається Національною гвардією. До 1916 року всі штати цілковито перебували під наглядом міліції. Того року було прийнято Закон про національну оборону, згідно з яким передбачено федеральне фінансування цієї гвардії, а за певних обставин і її мобілізація на національну (альтернативну) службу.

(17) Виконувати виняткові законодавчі повноваження в усіх випадках в окрузі (площею не більше 10 квадратних миль), який може бути переданий окремими штатами і перейде до Конгресу та стане місцем перебування уряду Сполучених Штатів; здійснювати таку саму владу в усіх землях, викуплених за згодою законодавчої влади штату, у якому ці землі розташовано, для створення фортець, складів, арсеналів, доків та інших потрібних споруд.

КОМЕНТАР:

Цей параграф перетворює Конгрес на законодавчий орган не тільки для федерального округу Колумбія, але і для всієї федеральної власності, на якій розташовано форти, військово-морські бази, арсенали та інші федеральні будівлі й споруди.

(18) Видавати всі закони, необхідні й доречні для здійснювання перелічених вище повноважень і всіх інших повноважень, наданих цією Конституцією урядові Сполучених Штатів або будь-якому з його департаментів чи посадовій особі.

КОМЕНТАР:

Цей розділ, у якому йдеться про «необхідні й доречні» закони, надає Конгресові дозвіл займатися багатьма питаннями, про які у Конституції нічого конкретно не говориться. Така гнучкість і є поясненням того, чому ця Конституція є однією з найстаріших писаних Конституцій і чому вона має так мало поправок.

Стаття I

Розділ 9

ПОВНОВАЖЕННЯ, ЩО НЕ НАДАЮТЬСЯ КОНГРЕСОВІ

(1) Конгрес не заборонятиме до 1808 року переселення і ввезення осіб, яких кожен із нині існуючих штатів вважатиме за потрібне допустити; але таке ввезення може обкладатися податком чи митом на суму, що не перевищує 10 доларів за кожну особу.

КОМЕНТАР:

Цей розділ стосується работоргівлі. Работоргівці й деякі рабовласники намагалися створити умови, за яких ввезення рабів не було б обмеженим до 1808 року. У цьому році Конгрес насправді заборонив ввезення рабів у країну.

(2) Чинність судового припису недоторканності не може бути призупинена, якщо цього не потребує громадська безпека під час повстання або вторгнення.

КОМЕНТАР:

Судовий припис недоторканності – це розпорядження суду, яке зобов'язує службовців, що тримають під вартою якусь особу, привести її до суду. Там ці посадовці повинні пояснити судді, чому вони утримують під вартою цю особу. Якщо їхнє пояснення виявиться недостатньо переконливим, суддя може ухвалити, щоб цю особу було звільнено.

(3) Не можна ухвалювати біллі та закони про звинувачення у державній зраді й позбавлення громадянських прав і закони зі зворотною дією.

КОМЕНТАР:

Білль чи закон про звинувачення у державній зраді й позбавлення громадянських прав ухвалюють якимось законодавчим органом з метою покарання особи без судового розгляду. Закон зі зворотною дією є одним із законів, який оголошує злочинними певні дії, що на час їх вчинення не вважалися протизаконними. Під це формулювання підпадають і закони, що мають зворотну силу збільшення покарання за скоєння якогось злочину.

(4) Подушний податок [чи інші прямі податки] не можна запроваджувати інакше, як лише згідно з переписом чи обліком населення, які проводять, як вказано вище.

КОМЕНТАР:

Подушний податок – це податок, однаковий для всіх громадян. Його також називають «податок на душу населення». Верховний Суд прийняв рішення про неможливість запровадження будь-якого прибуткового податку. Проте після прийняття Шістнадцятої поправки до Конституції чинність цієї норми припинено.

(5) Не повинні обкладатися податком або митом товари, які вивозять з будь-якого штату.

КОМЕНТАР:

Йдеться про товари, які вивозять у інші штати та інші країни. Південні штати боялися, що уряд обкладе податками їхній експорт і це зашкодить їхньому розвитку. Така норма забороняє запровадження цього податку. Проте Конгрес може забороняти перевезення певних видів експортних товарів, а також регулювати умови їх перевезення.

(6) Не слід надавати жодної переваги портам одного штату за рахунок портів іншого штату за допомогою комерційних чи фіскальних розпоряджень; так само жодне судно, що прямує до будь-якого штату або з цього штату, не можна перевіряти чи сплачувати мито в іншому штаті.

КОМЕНТАР:

Конгрес не може запроваджувати правових норм щодо торгівлі, які ставили б у привілейоване становище якийсь один штат відносно іншого. Кораблі, які пливуть з одного штату в інший, не повинні платити за це податок.

(7) Виплату грошей зі скарбниці здійснюють лише на підставі асигнувань відповідно до закону, а звіт про надходження і витрати всіх державних коштів періодично оприлюднюють.

КОМЕНТАР:

Без згоди Конгресу не можна витратити урядові гроші. Час від часу Конгрес повинен забезпечувати публікацію фінансових звітів.

(8) Сполучені Штати не надають жодних аристократичних титулів: жодна особа, яка займає платну чи громадську посаду в Сполучених Штатах, не має права без дозволу Конгресу приймати жодного дарунка, винагороди, посади або титулу від будь-якого короля, принца або іноземної держави.

КОМЕНТАР:

Конгрес не може надавати шляхетських титулів, таких як графиня чи герцог. Федеральні службовці не мають права приймати подарунки, посади, платежі чи титули від будь-якої зарубіжної держави без згоди на це Конгресу.

Стаття I

Розділ 10

(1) Жоден штат не має права вступати у будь-яку угоду, союз чи конфедерацію, видавати каперські свідоцтва, карбувати гроші, випускати кредитні папери, сплачувати борги будь-чим, крім срібних і золотих монет, ухвалювати законопроекти про покарання без суду, видавати закони зі зворотною дією або закони, що порушують зобов'язання за контрактами, чи надавати будь-які аристократичні титули.

(2) Жоден штат не має права без дозволу Конгресу накладати збори чи мито на ввезення і вивезення товарів, окрім тих, які конче потрібні для виконання його інспекційних законів; а чистий зиск з усього мита і зборів, накладених будь-яким штатом на ввезення і вивезення, передається у скарбницю Сполучених Штатів, і всі такі закони підлягають контролю з боку Конгресу і можуть бути ним переглянуті.

КОМЕНТАР:

Жоден штат не може без згоди Конгресу стягувати податки з товарів, ввезених на територію цього штату чи вивезених з неї, за винятком невеликих грошових зборів на відшкодування витрат на перевірку.

(3) Жоден штат не має права без згоди Конгресу накладати збори на тоннаж, утримувати військо чи військові судна у мирний час, укладати будь-які угоди чи домовленості з іншим штатом або з іноземною державою, вступати у війну, крім випадків фактичного вторгнення або випадків такої очевидної загрози, яка не терпить зволікання.

КОМЕНТАР:

Лише федеральний уряд має повноваження на укладання договорів і ведення переговорів із зарубіжними країнами.

Стаття II

Розділ I

ВИКОНАВЧА ГІЛКА ВЛАДИ

(1) Виконавча влада покладається на Президента Сполучених Штатів Америки. Президент перебуває на своїй посаді впродовж чотирьох років; Президента, а також віце-президента, якого обирають на той самий термін, обирають таким чином:

(2) Кожен штат у спосіб, встановлений законодавчим органом штату, визначає кількість вибірників, що дорівнює кількості сенаторів і представників, яку цей штат має право посилати в Конгрес; однак ні сенаторів, ні представників, ні будь-яких інших осіб, які займають платні чи громадські посади в Сполучених Штатах, не призначають вибірниками.

КОМЕНТАР:

Цією нормою встановлюють Колегію вибірників – групу людей, яких у кожному штаті обирали згідно з рішенням законодавчих зборів кожного штату. Нині їх обирають усі громадяни штату. Ці вибірники обирають Президента і віце-президента.

(3) [Вибірники збираються у своїх відповідних штатах і обирають голосуванням двох осіб, з яких принаймні одна не повинна бути жителем одного з ними штату. Вони складають список усіх кандидатів, зазначаючи, скільки голосів подано за кожного; цей список вони підписують, засвідчують і відсилають запечатаним до місця перебування уряду Сполучених Штатів на ім'я Голови Сенату. Голова Сенату відкриває всі документи у присутності Сенату і Палати представників, після чого голоси підраховують. Президентом стає особа, яка набрала найбільше голосів, якщо кількість голосів становить більшість загальної кількості призначених вибірників; якщо більшість одержить кілька претендентів і кількість голосів за кожного з них буде однаковою, то Палата представників негайно голосуванням обирає одного з них Президентом; а якщо ніхто з них не набере більшості голосів, тоді Палата представників обирає Президента так само з-поміж п'ятьох перших у списку осіб. На виборах Президента голоси подають штати, причому представництво кожного штату має один голос; кворум у такому разі складають члени Палати від двох третин усіх штатів; для обрання Президента потрібна абсолютна більшість голосів вибірників усіх штатів. У кожному випадку після обрання Президента особа, яка набрала найбільше голосів вибірників, стає віце-президентом. Проте, якщо залишаться дві особи або більше з однаковою кількістю голосів, то віце-президента обирає з-поміж них Сенат, голосуючи бюлетенями].

КОМЕНТАР:

Дванадцята поправка до Конституції змінила процедуру обрання Президента і віце-президента.

(4) Конгрес може визначити час для обрання вибірників і день, коли вони повинні подати свої голоси; цей день має бути єдиним на всій території Сполучених Штатів.

(5) Президентом може бути тільки громадянин Сполучених Штатів за народженням або особа, яка була громадянином Сполучених Штатів на час ухвалення цієї Конституції. Президентом не можна обирати того, хто не досягнув віку 35 років і не проживав протягом 14 років у Сполучених Штатах.

(6) У випадку усунення Президента з посади або його смерті, відставки чи неспроможності здійснювати владу і виконувати обов'язки, пов'язані з цією посадою, обов'язки Президента переходять до віце-президента. А у випадку усунення, смерті, зречення чи неспроможності виконувати обов'язки і Президента, і віце-президента Конгрес може окремим законом призначити одну з вищих урядових осіб виконувати відповідні обов'язки, поки не усунено причину неспроможності Президента виконувати свої обов'язки або не обрано нового Президента.

КОМЕНТАР:

9 серпня 1974 року Президент Річард Мілгаус Ніксон пішов у відставку з посади глави виконавчої влади і його посада перейшла до віце-президента Джеральда Рудольфа Форда. До цього лише смерть припиняла повноваження Президента США. Двадцять п'ята поправка до Конституції передбачає, що віце-президент стає Президентом, якщо той не в змозі виконувати свої повноваження та обов'язки, а також конкретизує умови, як відбувається передавання повноважень та обов'язків.

(7) Президент у встановлені строки одержує за свою службу винагороду, яка не повинна ні зменшуватися, ні збільшуватися протягом періоду, на який його обрано, і він не повинен протягом цього періоду одержувати жодних інших винагород від Сполучених Штатів чи окремого штату.

КОМЕНТАР:

Передбачивши виплату заробітної плати Президентів, Конституція зробила можливим, щоб незаможна людина теж могла стати Президентом. На час перебування на посаді заробітну плату Президента не можна зменшувати або збільшувати. Глава виконавчої влади не має права одержувати жодної іншої плати від федерального уряду чи штатів, проте Президент може користуватися багатьма державними службами.

(8) Перед вступом на посаду Президент складає таку присягу або дає таку урочисту обіцянку: «Я урочисто присягаю, що буду добросовісно виконувати обов'язки Президента Сполучених Штатів і повною мірою своїх сил підтримувати, захищати і обороняти Конституцію Сполучених Штатів».

КОМЕНТАР:

У Конституції не зазначено, хто повинен приймати присягу у новообраного Президента. У Президента Джорджа Вашингтона приймав присягу Роберт Р. Лівінгстон, на той час один із посадовців штату Нью-Йорк. Після цього зазвичай цю місію виконував Голова Верховного Суду США. У Калвіна Куліджа приймав присягу у своєму домі у Вермонті його батько, який тоді був мировим суддею. Кулідж складав присягу ще раз, і тоді в нього її приймав член Верховного Суду федерального округу Колумбія Адольф А. Гелінг.

Стаття II

Розділ 2

(1) Президент є Головнокомандувачем збройних сил і флоту Сполучених Штатів, а також міліції окремих штатів під час її дійсної служби Сполученим Штатам; він може вимагати від вищих посадових осіб кожного виконавчого відомства їхньої думки у письмовому викладі з будь-яких питань стосовно їхніх службових обов'язків; він має право відкладати виконання вироків і звільняти від покарання за злочини проти Сполучених Штатів, крім випадків імпічменту.

КОМЕНТАР:

Повноваження Президента як Головнокомандувача збройними силами дуже широкі. Проте навіть під час війни Президент зобов'язаний підпорядковуватися належній правовій процедурі.

(2) Президент має право за порадою і згодою Сенату укладати міждержавні договори у разі підтримки двох третин присутніх сенаторів; він пропонує кандидатури і за порадою та згодою Сенату призначає послів, інших повноважних представників, консулів, суддів Верховного Суду і всіх інших вищих державних посадових осіб Сполучених Штатів, про яких не сказано іншого у цій Конституції і чиї посади встановлює закон; однак Конгрес може видати закон, за яким право призначати на нижчі державні посади, якщо він вважає це за потрібне, матиме сам Президент, або суди, або глави департаментів.

КОМЕНТАР:

Творці Конституції США планували, що Сенат у деяких питаннях буде виконувати при Президенті роль консультативного органу, приблизно так само, як це робить Палата лордів у Великобританії.

Президент може укладати угоди і призначати різних урядовців. Проте для того щоб такі правові дії набули чинності, ці угоди мають бути затверджені Сенатом, двома третинами голосів присутніх сенаторів. А призначення високопосадовців вимагає схвалення більше як половини присутніх сенаторів.

(3) Президент має право призначати посадовців на вакантні посади, що виникли в період між сесіями Сенату, надаючи їм повноваження, термін дії яких завершується із закінченням його наступної сесії.

КОМЕНТАР:

Під час перерв у засіданнях Сенату Президент може робити тимчасові призначення на посади, на заміщення яких необхідна згода Сенату.

Стаття II

Розділ 3

(1) Президент періодично інформує Конгрес про стан Союзу і пропонує на його розгляд такі заходи, які він вважає потрібними і доцільними; за надзвичай-

них обставин він може скликати обидві палати або одну з них, а у випадку незгоди між ними щодо часу закінчення сесії він може сам відкласти сесію на час, який вважатиме слушним; він приймає послів та інших повноважних представників; він дбає про добросовісне виконання законів і підтверджує обов'язки всіх посадових осіб Сполучених Штатів.

КОМЕНТАР:

Щороку Президент звертається до Конгресу з посланням про становище у Союзі (державі). Президенти Джордж Вашингтон і Джон Адамс особисто виголошували свої послання у Конгресі як промови. Згодом більшість Президентів почали направляти своє послання у письмовому вигляді, яке потім зачитували у Конгресі. Президент Вудро Вілсон сам зачитував своє послання. Так чинив і Франклін Делано Рузвельт, і всі Президенти, що перебували на цій посаді після Рузвельта. Серед найвідоміших послань Президентів можна назвати доктрину Монро та «Чотирнадцять пунктів» Вудро Вілсона.

У XIX столітті Президенти скликали для цього Конгрес. Нині, коли Конгрес працює майже безперервно, в цьому немає потреби. Жоден Президент не переносив засідання Конгресу.

Обов'язок «дбати про добросовісне виконання законів» ставить Президента у цій справі на чолі всіх високопосадовців національного уряду. Кожна федеральна посадова особа, яка перебуває на цивільній чи військовій службі, одержує свої повноваження від Президента.

Стаття II

Розділ 4

(1) Президент, віце-президент і всі цивільні посадові особи Сполучених Штатів можуть бути усунені з посади в разі засудження їх за процедурою імпичменту за державну зраду, хабарництво та інші тяжкі злочини і провини.

Стаття III

Розділ 1

СУДОВА ГІЛКА ВЛАДИ

Судову владу Сполучених Штатів надано єдиному Верховному Суду і таким нижчим судам, які іноді встановлює або створює Конгрес. Судді Верховного Суду, а також нижчих судів залишаються на своїх посадах, доки поведуться бездоганно, і мають у визначений час одержувати за службу винагороду, яка не повинна зменшуватися протягом їхнього перебування на посаді.

КОМЕНТАР:

Конституція забезпечує федеральним судам значну незалежність і від Конгресу, і від Президента. Гарантія того, що судді перебувають на посаді, «доки поведуться бездоганно», означає, що, коли вони не зазнають імпичменту і засудження за правопорушення, судді можуть перебувати на своїй посаді пожиттєво. Протягом усього життя це положення захищає суддів від загрози бути звільненими як з боку Президента, який їх призначив, так і з боку його наступників. Правило стосовно того, що заробітна плата судді не може бути зменшена, захищає суддів від тиску з боку Кон-

гресу, який міг би за інших обставин погрожувати судді таким зниженням заробітної плати, яке змусило б його залишити свою посаду.

Стаття III

Розділ 2

(1) Судова влада поширюється за принципом законності й рівності на всі справи, які виникають на основі цієї Конституції, законів Сполучених Штатів і міжнародних договорів, укладених раніше і тих, які Сполучені Штати укладуть у майбутньому; на всі справи стосовно послів, інших повноважних представників і консулів; на всі справи адміралтейства і морської юрисдикції; на всі спори, однією із сторін яких є Сполучені Штати, на всі спори між двома чи кількома штатами [між штатом і громадянами іншого штату], між громадянами різних штатів, між громадянами одного штату у випадках, коли вони заявляють права на землю, надану іншими штатами, а також між штатом чи його громадянами та іноземними державами [громадянами чи підданими].

КОМЕНТАР:

Право федеральних судів розглядати всі «справи, які виникають на основі цієї Конституції», є основою права Верховного Суду оголошувати закони Конгресу неконституційними. Право «судового контролю» було встановлено у 1803 році історичним рішенням Голови Верховного Суду Джона Маршалла у справі «Марбері проти Медісона».

Одинадцята поправка до Конституції вилучила зі статті формулювання «між штатом і громадянами іншого штату», і на цій підставі з федеральних судів вилучають позови громадян проти штату.

(2) У всіх справах стосовно послів, інших повноважних представників і консулів, а також тих справах, де стороною виступає штат, Верховний Суд має першочергову юрисдикцію. У випадку решти згаданих вище справ Верховний Суд є апеляційною інстанцією як у питаннях права, так і факту, з дотриманням винятків і правил, встановлених Конгресом.

КОМЕНТАР:

Заява про те, що Верховний Суд має першочергову юрисдикцію у справах, які стосуються іноземних представництв та їхніх представників, у яких уряд якогось штату є однією зі сторін, означає, що всі такі справи надходять безпосередньо у Верховний Суд. В інших справах Верховний Суд має апеляційну юрисдикцію. Це означає, що справи можуть розглядатися в тому чи іншому суді нижчої інстанції і можуть надходити у Верховний Суд для перегляду їх, якщо Конгрес санкціонував таку апеляцію. Конгрес не може скасувати чи змінити першочергову юрисдикцію Верховного Суду, але Конгрес може відібрати право подання апеляції до цього суду чи створити умови, яких необхідно дотримуватися для того, щоб подати апеляцію.

(3) Судовий розгляд усіх злочинів, окрім тих, що розглядаються в порядку імпідменту, проводить суд присяжних; і такий судовий розгляд відбувається у тому штаті, де цей злочин скоєно; однак, якщо злочин скоєно поза межами будь-якого штату, судовий розгляд відбувається у тому місці чи місцях, які Конгрес може вказати у законі.

Стаття III

Розділ 3

(1) Державна зрада проти Сполучених Штатів полягає тільки у веденні війни проти них, приєднанні до ворога, наданні ворогові допомоги і підтримки. Ніхто не може бути засуджений за зраду, доки такий очевидний вчинок не засвідчать два свідки або звинувачуваний не визнає свою вину на відкритому засіданні суду.

КОМЕНТАР:

Жодна особа не може бути засуджена за державну зраду Сполучених Штатів, якщо тільки вона не визнає цю зраду на відкритому засіданні суду і якщо два свідки не засвідчать те, що ця особа здійснила зрадницький вчинок. Розмови чи думки про наміри здійснити зрадницькі дії не є зрадою.

(2) Конгрес має право визначати покарання за державну зраду, але засудження за державну зраду не тягне за собою позбавлення прав нащадків, а конфіскація майна можлива тільки за життя засудженого.

КОМЕНТАР:

Слова «але засудження за державну зраду не тягне за собою позбавлення прав нащадків» означає, що родина зрадника не поділяє з ним його провини. Раніше карали і родину зрадника.

Стаття IV (Більшість тексту цієї статті було дослівно взято зі старих Статей Конфедерації)

Розділ 1

Цілковиту повагу і довіру має виявляти кожен штат офіційним актам, документам і матеріалам судочинства всіх інших штатів. Конгрес може на підставі загальних законів встановлювати спосіб підтвердження оригінальності таких актів, документів і матеріалів судочинства, а також встановлення їхньої юридичної сили.

КОМЕНТАР:

Цей розділ вимагає від штатів поважати закони, документи і судові рішення одне одного.

Стаття IV

Розділ 2

(1) Громадяни кожного окремого штату мають право на такі самі привілеї та пільги, що й громадяни інших штатів.

КОМЕНТАР:

Це означає, що громадяни, які подорожують з одного штату до іншого, мають право на всі при-

вілеї та імунітети, автоматично надані громадянам цих штатів. Деякі привілеї, такі як право голосу, не надаються автоматично з одержанням громадянства, а вимагають певного терміну проживання і, можливо, інших умов для надання цього права. Слово «громадянин» у цьому контексті не означає автоматичного входження в усі права.

(2) Особа, звинувачувана у державній зраді, скоєнні тяжкого чи іншого кримінального злочину в якомусь штаті, яка сховалася від правосуддя і буде виявлена в іншому штаті, на вимогу органів виконавчої влади штату, з якого вона втекла, має бути видана штату, юрисдикції якого вона підлягає за скоєний злочин.

КОМЕНТАР:

Якщо особа скоює злочин в одному штаті і тікає до іншого штату, то губернатор штату, де було скоєно злочин, може вимагати повернення втікача. Процес повернення цієї особи називається екстрадицією. Інколи той чи інший губернатор відмовляється видати злочинця. Губернатор може так чинити, коли вважає, що злочин було скоєно багато років тому або що у суді іншого штату звинувачуваний не матиме справедливого розгляду своєї справи в суді.

(3) [Жодна особа, яку утримують на службі чи примусовій праці в якомусь штаті згідно із законами цього штату, яка втекла до іншого штату, не може на підставі законів чи постанов цього штату бути звільнена від такої служби чи примусової праці, а має бути видана відповідно до заяви тієї сторони, яка має права на її службу чи працю].

КОМЕНТАР:

«Особа, яку утримують на службі чи примусовій праці в якомусь штаті згідно із законами цього штату», була рабом чи служником, який працював за контрактом. Нині у США ніхто не перебуває у рабстві, тому цю частину Конституції замінено Тринадцятю поправкою, і вона втратила свою силу.

Стаття IV

Розділ 3

(1) Конгрес може приймати в Союз нові штати; але новий штат не можна утворювати чи засновувати в межах юрисдикції іншого штату; не можна створювати і новий штат внаслідок злиття двох чи більше штатів або частин окремих штатів без згоди на це законодавчих органів відповідних штатів, а також без згоди на це Конгресу.

КОМЕНТАР:

Нові штати не можна створювати через поділ чи приєднання вже існуючих штатів без згоди законодавчих зборів цих штатів і Конгресу. Під час Громадянської війни (1861–1865 рр.) Віргінія була на боці Конфедерації, а населення на заході цього штату підтримувало Союз. Після того, як Західна Віргінія відокремилася від Віргінії, Конгрес погодився на існування нового штату, оскільки Віргінія підняла повстання.

(2) Конгрес має право розпоряджатися територією чи іншою власністю Сполучених Штатів і видавати щодо них необхідні постанови і приписи. Ніщо в цій Конституції не повинно тлумачитися на шкоду будь-яким правам Сполучених Штатів чи окремих штатів.

Стаття IV

Розділ 4

Сполучені Штати гарантують кожному штатові цього Союзу республіканську форму правління і захищають кожен штат від вторгнення, а на прохання законодавчих чи виконавчих органів (коли законодавчі органи не можна скликати) – і від внутрішнього насильства.

КОМЕНТАР:

У цьому розділі висловлено вимогу до федерального уряду забезпечити кожному штату такі умови, за яких у ньому існувала б «республіканська форма правління». Республіканська форма правління – це така форма правління, коли народ сам вибирає представників, щоб вони ним керували. Верховний Суд прийняв рішення про те, що Конгрес, а не суди, повинен вирішувати, чи є правління штату республіканським. Якщо Конгрес визнає сенаторів і членів Палати представників штату, то він тим самим визнає систему правління у цьому штаті республіканською.

Законодавчі збори чи губернатор будь-якого штату можуть просити федеральної допомоги для того, щоб придушити повстання, бунт, безлад та інші прояви насильства у штаті. Проте Президентів не потрібна згода штату на те, щоб відправити туди федеральні підрозділи чи війська для забезпечення дотримання законів. Під час Пульманівського страйку 1894 року федеральний уряд відправив війська в Іллінойс, Президент Дуайт Дейвід Ейзенхауер націоналізував Національну гвардію Арканзасу для того, щоб вивести її з підпорядкування губернатора штату Арканзас Орвела Фобуса, і відправив у цей штат сухопутні війська Сполучених Штатів з метою допомогти виконанню постанови одного з федеральних окружних суддів про те, що у середніх школах Літл-Рока має бути ліквідовано сегрегацію.

Стаття V

ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ

Конгрес може пропонувати поправки до Конституції, коли це вважатимуть за потрібне дві третини обох палат; або ж на клопотання законодавчих органів двох третин усіх штатів він скликає Конвент з метою внесення поправок, які матимуть юридичну силу в усіх випадках як частина цієї Конституції після ратифікації законодавчими органами трьох чвертей усіх штатів чи конвентами у трьох чвертях усіх штатів, залежно від способу ратифікації, запропонованого Конгресом; при цьому жодна поправка, що буде прийнята до 1808 року, аж ніяк не повинна торкатися першої і четвертої частин 9 розділу Статті I, жоден штат без згоди Конгресу не може бути позбавлений свого рівного з іншими штатами права голосу в Сенаті.

КОМЕНТАР:

Поправки до Конституції можуть пропонувати у Конгресі дві третини голосів кожної палати Конгресу, їх може пропонувати національний Конвент, який має скликати Конгрес на прохання двох третин голосів від штатів. Для того, щоб стати частиною Конституції, поправки повинні бути ратифіковані законодавчими зборами трьох чвертей штатів чи конвентами у трьох чвертях штатів.

Творці Конституції навмисне ускладнили прийняття поправок до неї. Конгрес розглянув понад 9000 поправок, але запропонував лише 33 з них і передав їх на розгляд штатів. З цих поправок лише 27 було ратифіковано. Лише одну, Двадцять першу поправку ратифіковано конвентами штатів. Решта поправок були ратифіковані законодавчими зборами штатів.

Конституція не дає часових обмежень, у рамках яких штати повинні ратифікувати запропоновану поправку. Проте суди ухвалили, що поправки до Конституції мають бути ратифіковані протягом «обгрунтованого терміну», а також, що саме Конгрес приймає рішення, який термін є обгрунтованим. Наприклад, Конгрес дозволив оприлюднити Двадцять сьому поправку до Дня Конституції 27 травня 1992 року – через понад 202 роки після того, як її було запропоновано. З початком ХХ століття більшість запропонованих поправок містили вимогу про те, щоб необхідна ратифікація відбувалася протягом семи років.

Стаття VI

НАЦІОНАЛЬНІ БОРГИ

(1) Всі борги і зобов'язання, що виникли до ухвалення Конституції, зберігають таку саму силу для Сполучених Штатів при цій Конституції, як і при Конфедерації.

КОМЕНТАР:

У цьому розділі йдеться про те, що всі борги і зобов'язання, які були у Сполучених Штатів до прийняття Конституції, будуть сплачені й виконані вчасно.

(2) Ця Конституція і закони Сполучених Штатів, що будуть ухвалені на її виконання, як і всі угоди, укладені раніше, і ті, що будуть укладені від імені Сполучених Штатів після цього, є верховним правом країни; і судді всіх штатів зобов'язані дотримуватися такого права, що б не суперечило йому в Конституції чи в законах будь-якого штату.

КОМЕНТАР:

Цей розділ, відомий як положення про верховенство (загальнонаціонального) права, має назву «Фундамент Конституції», тобто це та частина, яка захищає всю її будову від руйнування. Він означає, що коли закони штатів суперечать загальнонаціональним законам, то пріоритетними є загальнонаціональні закони. Це також означає, що для того, щоб національний закон мав юридичну силу, він повинен відповідати Конституції.

(3) Сенатори і представники, згадані вище, і члени законодавчих органів окремих штатів, усі посадові особи виконавчої і судової влади як Сполучених Штатів, так і окремих штатів, зобов'язуються, виголошуючи присягу або урочисту обіцянку, підтримувати Конституцію; проте жодна перевірка релігійності не повинна бути умовою щодо займання будь-якої посади або офіційного поста на службі Сполучених Штатів.

КОМЕНТАР:

У цьому розділі йдеться про те, що і для федеральних службовців, і для службовців штатів Конституція Сполучених Штатів, а не конституція якогось штату, є первинною. Тут введено і заборону на перевірку релігійності як умови для працевлаштування на федеральну посаду. Ця норма стосується лише загальнонаціонального уряду, проте Чотирнадцята поправка поширила цю правову норму і на уряди штатів та місцеві органи влади.

Стаття VII

РАТИФІКАЦІЯ КОНСТИТУЦІЇ

Ратифікація конвентами дев'яти штатів достатня для набуття чинності цієї Конституції в штатах, які її ратифікували.

Прийнято на Конвенті за одностайної згоди присутніх штатів 17 вересня року Божого 1787 і на 12 році з часу проголошення незалежності Сполучених Штатів Америки.

На посвідчення чого ми ставимо тут наші підписи.

Джордж Вашингтон, Президент і делегат від штату Вірджинія

Делавер:

Джордж Рід
Ганнінг Бедфорд молодший
Джон Дікінсон
Річард Бассетт
Джейкоб Брум

Меріленд:

Джеймс Макгенрі
Деніел оф Сент-Томас Дженіфер
Деніел Керролл

Віргінія:

Джон Блер
Джеймс Медісон молодший

Північна Кароліна:

Вільям Блаунт
Річард Добс Спейт
Г'ю Вільямсон

Південна Кароліна:

Джон Рутледж
Чарлз Котсворт Пінкні
Чарлз Пінкні
Пірс Батлер

Джорджія:

Вільям Ф'ю
Абрагам Болдвін

Нью-Гемпшир:

Джон Ленгдон
Ніколас Гілмен

Массачусетс:

Натаніел Горем
Руфус Кінг

Коннектікут:

Вільям Семюел Джонсон
Роджер Шерман

Нью-Йорк:

Александр Гамільтон

Нью-Джерсі:

Вільям Лівінгстон
Девід Брерлі
Вільям Патерсон
Джонатан Дейтон

Пенсільванія:

Бенджамін Франклін
Томас Міффлін
Роберт Морріс
Джордж Клаймер
Томас Фітцсімонс
Джейред Інгерсолл
Джеймс Вілсон
Говернер Морріс

Поправки до Конституції Сполучених Штатів Америки

З КОМЕНТАРЯМИ

Статті, які міняють чи доповнюють Конституцію Сполучених Штатів, запропоновані Конгресом і ратифіковані низкою штатів відповідно до П'ятої статті попередньо прийнятої Конституції.

Біль про права

Поправка 1

СВОБОДА ВІРОСПОВІДАННЯ, СВОБОДА СЛОВА, СВОБОДА ДРУКУ,
СВОБОДА СОВІСТІ, СВОБОДА ЗБОРІВ, СВОБОДА ЗВЕРНЕННЯ З ПЕТИЦІЯМИ
ДО ВЛАДНИХ ОРГАНІВ

*К*онгрес не повинен видавати жодного закону щодо впровадження будь-якої релігії чи заборони вільно сповідувати її, а також не має права видавати закони, що обмежують свободу слова, свободу друку і права людей на мирні зібрання і звернення до уряду з петиціями про задоволення скарг.

КОМЕНТАР:

У багатьох країнах одну релігію перетворено на офіційну і держава підтримує її за державні кошти. Ця поправка до Конституції забороняє Конгресові запроваджувати чи якимось чином підтримувати певну церкву. Цю поправку тлумачать як заборону уряду фінансово чи іншим способом підтримувати якийсь релігійний напрям. Крім того, Конгрес не має права приймати закони, які обмежували б релігійні культу, промови і пресу або позбавляли людей можливості проводити мирні зібрання. Конгрес не має права і стримувати громадян від звернень до уряду з вимогою захистити їх від несправедливого поводження. Верховний Суд тлумачить Чотирнадцяту поправку до Конституції як таку, що поширює дію Першої поправки до неї на штати, а також на федеральний уряд.

Біль про права

Поправка 2

ПРАВО НА ЗБЕРІГАННЯ ТА НОСІННЯ ЗБРОЇ

*О*скільки для безпеки вільної держави потрібна добре організована міліція, право народу мати і носити зброю не можна порушувати.

КОМЕНТАР:

Цю поправку до Конституції тлумачать подвійно. Дехто вважає, що вона надає простим громадянам право на володіння вогнепальною зброєю. Інші вважають, що вона лише надає кожному штату право на утримування своєї власної міліції.

Біль про права

Поправка 3

КВАРТИРУВАННЯ СОЛДАТІВ

*Ж*оден військовий не може квартирувати в будь-якому будинку без згоди на це власника в мирний час і під час війни, але під час війни таке розквартирування може відбуватися лише згідно з встановленим законом.

КОМЕНТАР:

Ця поправка виникла із скарги на англійців, які силою примушували людей розміщувати їхніх військових у себе вдома.

Біль про права

Поправка 4

ОРДЕРИ НА ОБШУК І АРЕШТ

*П*раво народу на недоторканність особи, житла, особистих паперів і майна не можна порушувати безпідставними обшуками й арештами; ордер треба видавати лише за наявності достатніх підстав, посвідчених присягою або заявою. При цьому в ордері необхідно докладно описати місце обшуку, особу і речі, які підлягають арешту.

КОМЕНТАР:

Ця стаття не забороняє правоохоронцям проводити обшук, забирати речі чи арештовувати людей. Вона просто вимагає, щоб за більшості обставин уповноважені органи одержували від суддів ордер на обшук і при цьому обґрунтовували необхідність таких дій.

Біль про права

Поправка 5

ПРАВА У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ

*Н*ікого не можна притягувати до найвищої міри покарання чи ув'язнення за скоєння тяжкого кримінального

злочину чи іншого ганебного вчинку інакше, як за поданням або звинувачувальним рішенням Великого журі присяжних, окрім справ, які виникають у сухопутних або морських збройних силах, або ж у міліції, коли особа перебуває на дійсній службі, під час війни чи іншого небезпечного для суспільства стану; нікого не можна притягувати до відповідальності за той самий злочин двічі; нікого не можна примушувати свідчити у кримінальних справах проти самого себе, а також нікого не можна позбавляти життя, свободи чи власності без належної правової процедури; приватну власність не можна вилучати для громадського використання без справедливого відшкодування.

КОМЕНТАР:

Найвища міра покарання – це смертна кара. Ганебні злочини – це злочини, які караються смертною карою чи ув'язненням. Ця поправка гарантує, що ніхто не може постати перед судом за такий злочин, доки Велике журі не звинуватить його чи її (за звинувачувальним актом). Велике журі – це особлива група громадян, які були відібрані, щоб приймати рішення стосовно того, чи достатньо доказів існує проти особи для передавання її справи для проведення судового процесу. Звинувачуваних не можна двічі піддавати судовому переслідуванню одним і тим самим урядом за те саме правопорушення. Проте їх можна притягувати до відповідальності вдруге, якщо склад присяжних не може визначитися стосовно вердикту, або якщо виявляється, що судовий процес відбувався з порушеннями, або якщо згадані особи вимагають нового судового процесу. Ця поправка гарантує, що особи не можуть бути свідками проти самих себе.

Положення про належну правову процедуру, яке твердить, що жодна особа не може бути позбавлена життя, свободи чи власності «без належної правової процедури», є одним із найважливіших у Конституції. Те саме формулювання є і у Четвертій поправці до Конституції як обмеження, що накладається на повноваження штатів. Це означає, що життя, свобода чи власність особи не перебуває у повній підвладності уряду та посадовцям. Ця ідея походить від Великої хартії вільностей, якою передбачено, що англійський король не може ув'язнювати будь-яку особу чи шкодити їй, «за винятком тих випадків, коли це відбувається шляхом законного прийняття рішення людьми, рівними королю своїм становищем, чи із застосуванням належної правової процедури».

Верховний Суд застосовував положення про належну правову процедуру – одне із таких положень є у Чотирнадцятій поправці до Конституції, яка обмежує повноваження штатів у дуже різних ситуаціях. До середини ХХ століття цей суд застосовував положення про належну правову процедуру, щоб відмінити закони, які перешкоджали громадянам використовувати свою власність на свій розсуд. Нині суди використовують це положення для скасування законів, які обмежують особисту свободу.

Ця поправка до Конституції забороняє урядові вилучати власність громадян навіть для суспільного користування без належного відшкодування. Право уряду вилучати власність для суспільного користування називається також правом примусового відчужування приватної власності. Уряди застосовують його для відчуження землі при будівництві доріг, шкіл та інших громадських споруд, але при цьому зобов'язані надавати власникам справедливе відшкодування.

Біль про права

Поправка 6

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУДОВИЙ ПРОЦЕС

*П*ри будь-якому кримінальному переслідуванні звинувачуваний має право на швидкий і відкритий суд неупереджених присяжних того штату чи округу, де скоєно злочин, а такі округи визначені законом. Звинувачуваний має право бути поінформованим про суть і підстави звинувачень, він має право на очну ставку зі свідками, які свідчать проти нього, має право на примусовий виклик свідків зі свого боку і на допомогу адвоката для свого захисту.

КОМЕНТАР:

Будь-яка особа, звинувачувана у скоєнні злочину, повинна мати право на невідкладний публічний розгляд справи на неупередженому суді присяжних. Ця вимога невідкладного і публічного розгляду виникла через те, що в Англії деякі політичні судові процеси переносилися протягом багатьох років, а потім відбувалися таємно. Звинувачуваних необхідно інформувати, у чому їх звинувачують. Крім того, їм повинна надаватися можливість очної ставки з особами, які свідчать проти них. Інакше безвинні можуть бути покарані, якщо суд братиме до уваги свідчення, зроблені невідомими свідками. Ця поправка до Конституції гарантує, що окремі особи, передані до суду, можуть зустрічатися з тими, хто їх звинувачує, на очній ставці або піддавати їх перехресному допиту. Крім того, звинувачувани повинні мати адвоката, який захищав би їх, коли вони хочуть мати такого адвоката. Якщо відповідач, звинувачуваний у скоєнні кримінального злочину, не може оплатити послуги адвоката, то, відповідно до рішення Верховного Суду, йому має бути призначений адвокат, який захищав би його інтереси у суді.

Біль про права

Поправка 7

ПРАВА У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

*С*удові справи, згідно загального права, якщо розмір вимог перевищує 20 доларів, належать до суду присяжних, і жодна справа, розглянута судом присяжних, не повинна розглядатися вдруге у будь-якому суді Сполучених Штатів інакше, як відповідно до норм загального права.

КОМЕНТАР:

Шоста поправка до Конституції передбачає використання суду присяжних при розгляді кримінальних справ. Сьома поправка Конституції передбачає використання таких судів і для розгляду цивільних справ, якщо сума позову перевищує 20 доларів США. Дія цієї поправки стосується лише федеральних судів. Проте у більшості конституцій штатів є вимога про суд присяжних для розгляду і цивільних, і кримінальних справ.

Біль про права

Поправка 8

ЗАСТАВИ, ШТРАФИ І ПОКАРАННЯ

*Н*е можна вимагати надмірної застави, накладати надмірні штрафи або призначати жорстокі й незвичайні покарання.

КОМЕНТАР:

Застави, штрафи і покарання повинні бути справедливими і гуманними. У справі «Ферман проти Джорджії» Верховний Суд у 1972 році виніс рішення про те, що вирок про смертну кару, яка була згодом застосована, є порушенням цієї поправки. На цьому суді було ухвалено, що в даному разі смертна кара була жорстоким і незвичайним покаранням. Після цього рішення Верховного Суду суди багатьох штатів ухвалили нові закони про застосування смертної кари, у яких було враховано те рішення. У цьому рішенні Верховного Суду йдеться про те, що допускається застосування смертної кари за злочини, за які по закону може і повинно бути призначено смертну кару, але тільки разом із застосуванням певних правових норм, які запобігають довільному й упередженому призначенню цього покарання.

Біль про права

Поправка 9

ПОВНОВАЖЕННЯ, ЩО ЗБЕРІГАЮТЬСЯ ЗА НАРОДОМ

*П*ерелічені у Конституції певні права не можна тлумачити як заперечення чи обмеження інших прав, які належать народам.

КОМЕНТАР:

Мали місце побоювання, що перерахування окремих прав у Біллі про права буде розумітися так, що решта не названих у ньому прав не мають захисту. Цю поправку було прийнято з метою запобігання такому хибному трактуванню.

Біль про права

Поправка 10

ПОВНОВАЖЕННЯ, ЩО ЗАЛИШАЮТЬСЯ ЗА ШТАТОМ І НАРОДОМ

*П*овноваження, не передані цією Конституцією Сполученим Штатам і не заборонені нею окремим штатам, належать, відповідно, штатам або народам.

КОМЕНТАР:

Цю поправку до Конституції було ухвалено для того, щоб переконати громадян у тому, що центральний уряд не має наміру поглинути штати. Ця поправка підтверджує те, що штати чи народ зберігають за собою всі повноваження, не надані національному урядові. Наприклад, штати мають повноваження у таких справах, як шлюб чи розлучення.

Біль про права

Поправка 11

ПОЗОВИ ПРОТИ ШТАТІВ

Цю поправку до Конституції було запропоновано 4 березня 1794 року і ратифіковано 7 лютого 1795 року.

Судова влада Сполучених Штатів не повинна тлумачитися так, щоб вона поширювалася на якісь позовні справи, засновані на праві чи справедливості та порушені або проваджені проти одного зі штатів громадянами іншого штату чи громадянами або підданими іноземної держави.

КОМЕНТАР:

Ця поправка до Конституції робить неможливим позов громадянина одного штату проти іншого штату у федеральному суді. Ця поправка з'явилася внаслідок розгляду справи «Чизхолм проти Джорджії», яку суд розглядав у 1793 році. У цій справі чоловік з Південної Кароліни подав позов до суду на штат Джорджія з приводу одержання спадщини. Джорджія стверджувала, що з цього питання вона не може бути відповідачем у федеральному суді, проте Верховний Суд ухвалив рішення про правочинність такого позову. Після цього Джорджія очолила рух за те, щоб цю поправку було внесено до Конституції. Проте особа може і нині позивати владу штату у федеральному суді з метою перешкодити цій владі позбавляти її конституційних прав.

Біль про права

Поправка 12

Цю поправку до Конституції було запропоновано 9 грудня 1803 року і ратифіковано 27 липня 1804 року.

Вибірники збираються у відповідних штатах і таємним голосуванням подають свої голоси за Президента і віце-президента, з яких принаймні один не є жителем одного з ними штату. У своїх бюлетенях вибірники вказують особу, за яку вони голосують як за Президента, а в окремих бюлетенях – особу, за яку вони голосують як за віце-президента. Вони мають скласти окремі списки на всіх кандидатів на пост Президента і на всіх кандидатів на пост віце-президента, із зазначенням кількості голосів, поданих за кожного. Ці списки вони підписують, засвідчують і опечатаними надсилають до місця перебування

уряду Сполучених Штатів Голові Сенату. Голова Сенату в присутності Сенату і Палати представників розпечатує всі опечатані списки, після чого голоси підраховують. Особа, яка одержала найбільшу кількість голосів за Президента, стає Президентом, якщо ця кількість становить більшість із загальної кількості призначених вибірників. Якщо жодна з висунутих кандидатур не матиме такої більшості, тоді з осіб, які набрали найбільшу кількість голосів у списках кандидатур на пост Президента, але не більше трьох таких осіб, Палата представників має негайно обрати Президента таємним голосуванням. Під час таких виборів голосують штати, і представництво кожного штату має один голос. У такому випадку кворум становить дві третини штатів, представлених кожен одним чи кількома членами, і для обрання потрібна більшість з-поміж усіх штатів. Якщо Палата представників, якій належить право обирати, не обере Президента до четвертого дня наступного березня, обов'язки Президента має виконувати віце-президент, так само, як у випадку смерті чи інших причин, що не дають Президенту змоги виконувати свої обов'язки.

Особа, яка одержить найбільшу кількість голосів за віце-президента, стає віце-президентом, якщо ця кількість становить більшість від загальної кількості призначених вибірників. Якщо жодна особа не має більшості голосів, то віце-президента обиратиме Сенат із двох кандидатур, які одержали найбільшу кількість голосів у списках. У такому випадку кворум становить дві третини сенаторів, але для обрання потрібна більшість загальної кількості сенаторів. Але жодна особа, яка не задовольняє вимоги Конституції стосовно посади Президента, не може бути обрана віце-президентом Сполучених Штатів.

КОМЕНТАР:

Ця поправка до Конституції передбачає, що члени Колегії вибірників голосують за одну особу як за Президента, а за іншу особу – як за віце-президента. Вона з'явилася як наслідок виборів 1800 року. Тоді кожен вибірник голосував за двох чоловік і не вказував, кого з них він обирає Президентом. Особа, яка набирала більшість голосів, повинна була стати Президентом, а наступна за нею за кількістю голосів – віце-президентом. Томас Джефферсон, кандидат у Президенти від тієї сили, яка згодом стала Демократичною партією, і Аарон Берр, кандидат у віце-президенти від тієї самої партії, одержали однакову кількість голосів вибірників. У зв'язку з тим, що вони одержали однакову кількість голосів, вирішення питання про те, хто має стати Президентом, було передано до Палати представників, яку контролювала тоді опозиційна Федералістська партія. Зрештою, Палата представників обрала Джефферсона, але на це було витрачено дуже багато часу, і громадяни побоювалися, що вони не приймуть рішення до Дня інавгурації. Палата представників обирала ще одного Президента – Джона Адамса. Це було 1825 року.

Біль про права

Поправка 13

Цю поправку до Конституції було запропоновано 31 січня 1865 року і ратифіковано 6 грудня 1865 року.

Розділ 1

У Сполучених Штатах чи якомусь іншому місці, що належить до їхньої юрисдикції, не повинні існувати ні рабство, ні примусова праця, крім тих випадків, коли це є покаранням за злочин, за який особу було належним чином засуджено.

Коментар:

Підписана Президентом Авраамом Лінкольном Прокламація про звільнення оголосила вільними з 1863 року рабів у всіх повсталих конфедеративних штатах. Ця поправка завершила скасування рабства у Сполучених Штатах.

Розділ 2

Конгрес має право виконувати цю статтю шляхом прийняття відповідного законодавства.

Поправка 14 (1868)

ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА

Цю поправку до Конституції було запропоновано 13 червня 1866 року і ратифіковано 3 липня 1868 року.

Розділ 1

*В*сі особи, народжені чи натуралізовані у Сполучених Штатах і які підлягають їхній юрисдикції, є громадянами Сполучених Штатів і штату, де вони живуть. Жоден штат не може видавати чи застосовувати закони, що обмежують привілеї та пільги громадян Сполучених Штатів. Жоден штат не може без законної процедури позбавити когось життя, свободи чи власності й відмовити якійсь особі в межах своєї юрисдикції в рівній охороні законом.

Коментар:

Головна мета цієї поправки до Конституції полягала в тому, щоб зробити колишніх рабів громадянами Сполучених Штатів і штату, у якому вони живуть, і захищати їх від дискримінації, що може виникнути у цьому штаті. Ця поправка уточнює, як набувати громадянство. Громадянство штату вторинне стосовно загальнонаціонального громадянства. Проживаючи у тому чи іншому штаті,

кожен громадянин США автоматично є і громадянином цього штату. Згідно із законом, усі натуралізовані (які одержали громадянство) особи є громадянами США. Будь-яка особа, народжена у США, автоматично стає їхнім громадянином незалежно від громадянства батьків, якщо тільки вони не є дипломатичними представниками іншої країни чи ворогами на час військової окупації. Ці випадки виняткові, оскільки батьки не «підпадають під юрисдикцію» Сполучених Штатів. Ця поправка до Конституції не надає громадянства корінним жителям Америки, які живуть у резерваціях, але Конгрес прийняв закон, за яким такі люди одержують громадянство.

Слова «належна правова процедура» тлумачать як такі, що забороняють штатам порушувати більшість прав, захищених Біллем про права від обмеження їх загальнонаціональним урядом. Поправку тлумачать і як таку, що захищає інші права своєю власною дією. Заява про те, що жоден штат не може відмовляти будь-кому «у рівному захисті перед законом», забезпечує основу для багатьох рішень Верховного Суду, що стосуються громадянських прав. Наприклад, у 1954 році (у справі «Браун проти Ради з питань освіти») цей суд оголосив расову сегрегацію у муніципальних школах відмовою у наданні учням рівного захисту законами, що передбачалося чинним законодавством. Відтоді Верховний Суд вважає будь-яку санкціоновану владою форму расової сегрегації такою, що суперечить Конституції.

Розділ 2

Кількість представників від окремих штатів визначають пропорційно до кількості їхнього населення, з урахуванням усіх жителів кожного штату, за винятком індіанців, яких не оподатковують. Але якщо на будь-яких виборах для обрання вибірників Президента чи віце-президента Сполучених Штатів, на виборах представників у Конгрес, виконавчих чи судових посадових осіб штату або членів законодавчого органу цього штату права голосу буде позбавлено якогось жителя чоловічої статі, який досяг 21 року¹ і є громадянином Сполучених Штатів, або якщо це право буде якось обмежено, з інших причин, ніж участь у повстанні або іншому злочині, то норма представників від цього штату має бути зменшена пропорційно до кількості громадян чоловічої статі й кількості усіх громадян цього штату, які досягли 21 року.

КОМЕНТАР:

Цей розділ має на меті покарати ті штати, які не забезпечили право голосувати на федеральних виборах усім дорослим громадянам чоловічої статі. Штати, які обмежували участь у голосуванні, могли бути обмежені у представництві в Палаті представників. Таке покарання ніколи не застосовувалося. Цей розділ було анульовано Дев'ятнадцятою та Двадцять шостою поправками до Конституції.

Розділ 3

Жодна особа не може бути сенатором чи представником у Конгресі, вибірником Президента або віце-президента, займати якусь цивільну або військову посаду в уряді Сполучених Штатів чи в будь-якому штаті, якщо вона, склавши раніше присягу як член Конгресу, або посадова особа Сполучених Штатів, або як член законодавчого чи виконавчого органу якогось штату, або судова посадова особа якогось штату в тому, що підтримуватиме Конституцію Сполучених

¹ Змінено розділом 1 Двадцять шостої поправки.

Штатів, потім узяла участь у повстанні чи заколоті проти Конституції Сполучених Штатів або надала допомогу чи підтримку її ворогам. Проте Конгрес може усунути такі обмеження прав двома третинами голосів у кожній палаті.

КОМЕНТАР:

Цей розділ становить лише історичний інтерес. Його мета полягала в тому, щоб не дати федеральним посадовим особам, які приєдналися до Конфедерації, знову посісти федеральні посади.

Розділ 4

Правомірність державного боргу Сполучених Штатів, санкціонованого законом, у тому числі боргів, зроблених для виплати пенсій і винагород за виконання службових обов'язків під час придушення заколоту чи повстання, сумнівів не викликає. Проте ні Сполучені Штати, ні будь-який штат не повинні брати на себе жодних зобов'язань чи оплату боргу, пов'язаних із наданням допомоги заколоту чи повстанню проти Сполучених Штатів, або визнавати будь-які претензії, пов'язані з втратою чи звільненням якогось раба. Всі такі борги, зобов'язання і претензії слід вважати незаконними і недійсними.

КОМЕНТАР:

Цей розділ гарантував, що борги Союзу з періоду Громадянської війни буде повернуто, але скасував усі борги Конфедерації. Крім того, тут йдеться і про те, що колишнім рабовласникам не належить оплата за рабів, які стали вільними.

Розділ 5

Конгрес має право виконувати цю статтю шляхом прийняття відповідного законодавства.

Поправка 15

ВИБОРЧЕ ПРАВО ДЛЯ АФРОАМЕРИКАНЦІВ

Цю поправку до Конституції було запропоновано 26 лютого 1869 року і ратифіковано 3 лютого 1870 року.

Розділ 1

Виборче право громадян Сполучених Штатів не повинно заперечуватися чи обмежуватися Сполученими Штатами або окремими штатами на підставі раси, кольору шкіри чи попереднього перебування у рабстві.

КОМЕНТАР:

За умовами Чотирнадцятої поправки до Конституції, афроамериканці, які були рабами, стали громадянами. П'ятнадцята поправка до Конституції забороняє штатам відмовляти громадянам у

праві голосу на основі їхньої расової належності. Незважаючи на цю поправку до Конституції, деяким південним штатам вдалося позбавляти афроамериканців права голосу до 60-х років минулого століття, коли Конгрес прийняв закони, спрямовані на забезпечення виконання цієї поправки до Конституції, а Верховний Суд оголосив неконституційними практичні заходи і правові процедури, за допомогою яких дія цієї поправки не була цілком забезпечена.

Розділ 2

Конгрес має право виконувати цю статтю в результаті прийняття відповідного законодавства.

Поправка 16

ПРИБУТКОВИЙ ПОДАТОК

Цю поправку до Конституції було запропоновано 12 червня 1909 року і ратифіковано 3 лютого 1913 року.

*К*онгрес має право накладати і стягувати податки з прибутків, одержуваних з будь-якого джерела, не розподіляючи ці податки між окремими штатами і незалежно від переписів чи обліку їхнього населення.

КОМЕНТАР:

У 1984 році Конгрес прийняв Закон про прибутковий податок, проте Верховний Суд оголосив, що цей податок має бути прямим податком і розподілятися між штатами, і, таким чином, зробив неможливим стягнення цього податку. Ця поправка дала Конгресові повноваження стягувати цей податок, не розподіляючи його між штатами.

Поправка 17

ПРЯМІ ВИБОРИ СЕНАТОРІВ

Цю поправку до Конституції було запропоновано 13 травня 1912 року і ратифіковано 8 квітня 1913 року.

(1) *Д*о складу Сенату Сполучених Штатів входить по два сенатори від кожного штату, обрані населенням останнього на 6 років. Кожен сенатор має один голос. Виборці у кожному штаті повинні відповідати вимогам, встановленим для виборців до найчисленнішої палати законодавчих органів штату.

(2) Коли у представництві якогось штату в Сенаті виникає вакансія, орган виконавчої влади цього штату має видати наказ про вибори на таку вакантну

посаду. Законодавчі органи штату можуть уповноважити виконавчу владу здійснити тимчасові призначення, доки вакансію не буде заміщено загальними виборами відповідно до порядку, встановленого законодавчим органом.

(3) Цю поправку не слід тлумачити так, щоб її дія поширювалася на обрання чи термін повноважень сенаторів, обраних до набуття чинності цією поправкою як частиною Конституції.

КОМЕНТАР:

Ця поправка до Конституції позбавила законодавчі збори штатів права обирати сенаторів і передала його всім виборцям штатів.

Поправка 18

ЗАБОРОНА СПИРТНИХ НАПОЇВ

Цю поправку до Конституції було запропоновано 18 грудня 1917 року і ратифіковано 16 січня 1919 року.

Розділ 1

Через один рік після ратифікації цієї статті буде заборонено в Сполучених Штатах і на всіх територіях, підпорядкованих їхній юрисдикції, виробництво, продаж чи перевезення спиртних напоїв у межах країни з метою споживання їх; заборонено буде і ввезення спиртних напоїв у Сполучені Штати і їхні території з вказаною метою так само, як і вивезення з цією самою метою.

Розділ 2

Конгрес та окремі штати мають право разом виконувати цю статтю внаслідок прийняття відповідного законодавства.

Розділ 3

Ця стаття не набере чинності, якщо її не буде ратифіковано як поправку до Конституції законодавчими зборами окремих штатів, як це передбачено Конституцією, протягом семи років після подання її на розгляд штатів Конгресом.

КОМЕНТАР:

За допомогою цієї поправки до Конституції було запроваджено сухий закон, згідно з яким виробляти, продавати і перевозити спиртні напої було заборонено. Її скасовано у 1933 році Двадцять першою поправкою до Конституції.

Поправка 19

ВИБОРЧЕ ПРАВО ДЛЯ ЖІНОК

Цю поправку до Конституції було запропоновано 4 червня 1919 року і ратифіковано 18 серпня 1920 року.

*В*иборчі права громадян Сполучених Штатів не повинні заперечуватися чи обмежуватися Сполученими Штатами або яким-небудь штатом за ознакою статі.

Конгрес має право виконувати цю статтю завдяки прийняттю відповідного законодавства.

КОМЕНТАР:

До того, як було прийнято цю поправку, протягом 40 років до Конгресу вносили поправки до Конституції, ухвалення яких надавало б жінкам право голосу.

Поправка 20

ТЕРМІН ПОВНОВАЖЕНЬ ПРЕЗИДЕНТА І КОНГРЕСУ

Цю поправку до Конституції було запропоновано 2 березня 1932 року і ратифіковано 23 січня 1933 року.

Розділ 1

*Т*ермін повноважень Президента і віце-президента закінчується опівдні 20 січня, а термін повноважень senatorів і представників – опівдні 3 січня в ті роки, коли їхні терміни закінчилися б, якби цю поправку не було ратифіковано. Відтоді починаються терміни повноважень їхніх наступників.

Розділ 2

Конгрес збирається принаймні один раз на рік, і перша сесія починається опівдні 3 січня, якщо Конгрес не встановить законом іншого дня.

Розділ 3

Якщо до моменту, визначеного початком повноважень Президента, новообраний Президент помре, Президентом стане новообраний віце-президент. Якщо до часу, визначеного початком повноважень, Президента ще не буде обрано або новообраний Президент не відповідатиме вимогам закону, обов'язки Президента виконуватиме віце-президент, доки Президент не відповідатиме вимогам

закону. Конгрес може спеціальним законом передбачити випадок, коли ні новообраний Президент, ні новообраний віце-президент не відповідають вимогам закону, вказавши, хто в такому випадку має виконувати обов'язки Президента, або спосіб, яким має бути обрано особу для виконання цих обов'язків. Така особа повинна виконувати ці обов'язки, доки Президент або віце-президент не почнуть відповідати вимогам закону.

Розділ 4

Конгрес може передбачити спеціальним законом заходи на випадок смерті осіб, з-поміж яких Палата представників може обирати Президента, коли до неї переходить право вибору, а також на випадок смерті осіб, з-поміж яких Сенат може обирати віце-президента, коли до нього переходить це право.

Розділ 5

Розділи 1 і 2 цієї статті набирають чинності на п'ятнадцятий день жовтня наступного року після ратифікації цієї поправки.

Розділ 6

Ця стаття не набере чинності, доки її не буде ратифіковано як поправку до Конституції законодавчими органами трьох чвертей штатів протягом семи років після її подання.

КОМЕНТАР:

Ця поправка до Конституції має назву «поправка про кульгаву качку»; вона переносить дату вступу Президента і членів Конгресу на посаду ближче до дати виборів. «Кульгава качка» – посадовець, який, хоча його й не обрали на наступний термін, продовжує виконувати свої обов'язки. Перед тим, як ця поправка набула чинності, конгресмени і Президент, що зазнали поразки на виборах у листопаді, продовжували виконувати свої обов'язки до березня наступного року.

Поправка 21

СКАСУВАННЯ СУХОГО ЗАКОНУ

Цю поправку до Конституції було запропоновано 20 лютого 1933 року і ратифіковано 5 грудня 1933 року.

Розділ 1

*Ц*им скасовується Вісімнадцята поправка до Конституції Сполучених Штатів.

Розділ 2

Перевезення чи ввезення у будь-який штат, на територію чи володіння Сполучених Штатів спиртних напоїв для споживання, якщо це порушує місцеві закони, забороняється.

Розділ 3

Ця поправка не набере чинності, доки її не буде ратифіковано як поправку до Конституції конвентами окремих штатів у порядку, передбаченому Конституцією, протягом семи років з дня подання її Конгресом на схвалення штатів.

КОМЕНТАР:

Ця поправка до Конституції просто скасовує дію Вісімнадцятої поправки.

Поправка 22

ОБМЕЖЕННЯ ПЕРЕБУВАННЯ ПРЕЗИДЕНТІВ НА ПОСАДІ ДВОМА ТЕРМІНАМИ

Цю Поправку до Конституції було запропоновано 24 березня 1947 року і ратифіковано 27 лютого 1951 року.

Розділ 1

*Ж*одна особа не може бути обрана Президентом Сполучених Штатів більше, як двічі, й жодна особа, яка заступала чи виконувала обов'язки Президента понад 2 роки протягом терміну, на який іншу особу було обрано Президентом, не може бути обрана Президентом більше одного разу. Однак ця стаття не поширюється на особу, яка була Президентом у той час, коли Конгрес запропонував цю статтю, і не перешкоджає особі, яка буде Президентом чи виконуватиме обов'язки Президента протягом терміну, під час якого стаття набере чинності, бути Президентом чи виконувати обов'язки Президента протягом решти цього терміну.

Розділ 2

Ця стаття не набере чинності, доки її не буде ратифіковано як поправку до Конституції законодавчими органами трьох чвертей штатів протягом семи років з дня її подання Конгресом на розгляд штатам.

КОМЕНТАР:

Ця поправка до Конституції передбачає, що жодна особа не може бути обрана Президентом більше як два рази. Жодна особа, що займала пост Президента понад два роки президентського терміну якоїсь іншої особи, не може обиратися Президентом більше одного разу. Один Президент може перебувати на своїй посаді не більше десяти років. Цю поправку до Конституції підтримували люди, які вважали, що Президент Франклін Делано Рузвельт не повинен був перебувати на своє-

му посту чотири терміни. Жоден інший Президент не виставляв своєї кандидатури більше як на два терміни, що неперервно йшли один за одним.

Поправка 23

ВИБОРЧЕ ПРАВО У ФЕДЕРАЛЬНОМУ ОКРУЗІ КОЛУМБІЯ

Цю поправку до Конституції було запропоновано 16 червня 1960 року і ратифіковано 29 березня 1961 року.

Розділ 1

Округ, де міститься уряд Сполучених Штатів, призначає у визначений Конгресом спосіб таку кількість вибірників Президента і віце-президента, що дорівнює загальній кількості сенаторів і представників у Конгресі, яку мав би право мати цей округ, якби був штатом, але в жодному випадку не більшу, ніж штат з найменш численним населенням; вони доповнюють вибірників, яких призначили штати; їх розглядають як вибірників, призначених штатом для обрання Президента і віце-президента; вони повинні збиратися на території округу і виконувати свої обов'язки згідно з Дванадцятю поправкою до Конституції.

Розділ 2

Конгрес має право виконувати цю статтю в результаті прийняття відповідного законодавства.

КОМЕНТАР:

Ця поправка до Конституції дозволяє громадянам федерального округу Колумбія голосувати на президентських виборах. Проте вони не беруть участі у виборах членів Конгресу.

Поправка 24

ПОДУШНІ ПОДАТКИ

Цю поправку до Конституції було запропоновано 27 серпня 1962 року і ратифіковано 23 січня 1964 року.

Розділ 1

Право громадян Сполучених Штатів голосувати на будь-яких попередніх та інших виборах Президента чи віце-президента, вибірників Президента і віце-президента, сенатора або представника в Конгресі не повинно заперечуватися чи обмежуватися Сполученими Штатами або окремими штатами на підставі неспроможності сплатити виборчий або будь-який інший податок.

Розділ 2

Конгрес має право виконувати цю статтю після прийняття відповідного законодавства.

КОМЕНТАР:

Ця поправка до Конституції забороняє штатам змушувати виборців платити будь-який податок на душу населення або подушний податок як умову для їхньої участі в голосуванні на загальних виборах. Верховний Суд витлумачив положення про рівний захист законом, що міститься в Чотирнадцятій поправці до Конституції як таке, що забороняє стягнення подушного податку на виборах до уряду штату. Термін «подушний податок» не означає «виборчий податок». Деякі штати колись використовували подібні податки, щоб не допустити участі бідних людей і афроамериканців у голосуванні.

Поправка 25

НЕЗДАТНІСТЬ ПРЕЗИДЕНТА ВИКОНУВАТИ СВОЇ ОБОВ'ЯЗКИ І ПЕРЕДАВАННЯ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ВЛАДИ

Цю поправку до Конституції було запропоновано 6 липня 1965 року і ратифіковано 10 лютого 1967 року.

Розділ 1

 випадку усунення Президента з посади, його смерті або відставки Президентом стає віце-президент.

Розділ 2

Коли посада віце-президента стає вакантною, Президент висуває кандидата на віце-президента, який займає посаду після затвердження більшістю голів обох палат Конгресу.

КОМЕНТАР:

Цей розділ передбачає заповнення вакантної посади віце-президента. В 1973 році Джеральд Рудольф Форд став першою людиною, яка зайняла посаду віце-президента згідно з положеннями цієї поправки до Конституції. Його кандидатуру висунув Президент Річард Мілгаус Ніксон після відставки віце-президента Спіро Т. Агню. У 1974 році Ніксон залишив свій пост, Президентом став Форд. Потім, відповідно до цієї нової процедури, пост віце-президента посів Нельсон О. Рокфеллер. Уперше в історії Сполучених Штатів Президента і віце-президента не обирали. До набуття чинності цієї поправки до Конституції у випадках, коли пост віце-президента виявлявся вакантним, він залишався вільним аж до проведення наступних президентських виборів.

Розділ 3

Якщо Президент подає тимчасовому Голові Сенату і спікеру Палати представників письмову заяву про неможливість виконувати свої посадові повноваження та обов'язки і доки він не подасть їм заяву протилежного змісту, такі

повноваження та обов'язки має виконувати віце-президент як виконуючий обов'язки Президента.

КОМЕНТАР:

Цей розділ передбачає, що віце-президент стає Президентом, якщо чинний Президент не в змозі виконувати свої службові обов'язки. Віце-президент Джордж Герберт Вокер Буш став першим в історії Сполучених Штатів виконуючим обов'язки Президента. З 13 липня 1985 року він офіційно займав цей пост протягом 8 годин, коли оперували хворого на онкологічну хворобу Президента Роналда Вілсона Рейгана.

Розділ 4

У випадку подання віце-президентом і більшістю вищих посадовців виконавчої влади або іншого такого органу, який встановлено Конгресом згідно з законом, тимчасовому Голові Сенату і спікеру Палати представників своєї письмової заяви про неможливість Президента виконувати посадові повноваження та обов'язки, віце-президента негайно наділяють усіма посадовими повноваженнями та обов'язками чинного Президента.

Згодом, якщо Президент подає тимчасовому Голові Сенату і спікеру Палати представників письмову заяву про відсутність такої неможливості, він повертає собі посадові повноваження та обов'язки, хіба що віце-президент і більшість вищих посадовців виконавчої влади або іншого такого органу, який буде встановлено Конгресом згідно із законом, подадуть протягом чотирьох днів тимчасовому Голові Сенату і спікеру Палати представників письмову заяву про неможливість Президента виконувати посадові обов'язки і повноваження. Тоді Конгрес має вирішити цю справу, зібравшись протягом сорока восьми годин, якщо це сталося у перерві між сесіями. Якщо Конгрес протягом двадцяти одного дня після одержання останньої письмової заяви або, якщо це сталося у перерві між сесіями, протягом двадцяти одного дня після того, як Конгрес мав зібратися, більшістю у дві третини обох палат вирішить, що Президент не може виконувати посадові обов'язки і повноваження, їх має виконувати віце-президент як діючий Президент. В інших випадках Президент відновлює виконання повноважень та обов'язків на своїй посаді.

Поправка 26

ВИБОРЧЕ ПРАВО ДЛЯ ВІСІМНАДЦЯТИПІТНІХ

Цю поправку до Конституції було запропоновано 23 березня 1971 року і ратифіковано 1 липня 1971 року.

Розділ 1

 право громадян Сполучених Штатів, які досягли 18 років, голосувати не повинне заперечуватися чи обмежуватися Сполученими Штатами або окремими штатами на підставі віку.

Розділ 2

Конгрес має право виконувати цю статтю в результаті прийняття відповідного законодавства.

КОМЕНТАР:

Ця поправка забороняє штатам відмовляти у праві проголосувати громадянам на підставі їхнього віку, якщо їм 18 чи більше років.

Поправка 27

ЗАРПЛАТА СЕНАТОРІВ І ЧЛЕНІВ ПАЛАТИ ПРЕДСТАВНИКІВ

Цю поправку до Конституції було запропоновано 25 вересня 1789 року і ратифіковано 7 травня 1992 року.

*Ж*оден закон, який передбачає зміну оплати праці сенаторів і членів Палати представників, не може набрати чинності до проведення наступних виборів Палати представників.

КОМЕНТАР:

Ця поправка до Конституції, запропонована Джеймсом Медісоном, була затверджена Конгресом у 1789 році і представлена штатам для ратифікації. Однак понад 200 років вона була не ратифікованою необхідною кількістю штатів, яка становить 38. Критика з боку громадськості, невдоволеної підвищеннями зарплати в Конгресі, призвела до того, що 7 травня 1991 року Мічиган ратифікував цю поправку і став тридцять восьмим штатом, який це зробив. Поправка, про яку йде мова, гарантує, що, коли сенатори або члени Палати представників голосують за підвищення власної зарплати, то тільки члени наступних Конгресів (до складу яких можуть входити як члени Конгресу, що зберегли свої місця, так і нові конгресмени) виграють від згаданого підвищення.

У період підготовки Конституції країна складалася з 13 штатів, що їх символізували 13 зірок на першому національному прапорі. В наступні роки на прапорі з'являлася нова зірка щоразу, як до складу Союзу приймали новий штат, і нині на прапорі – 50 зірок, які представляють 48 континентальних штатів, а також Аляску та Гавайські острови. Лишилися незмінними 13 червоних і білих смуг, які чергуються, символізуючи перші 13 штатів, що ввійшли до складу Союзу.

Редактор вступу і коментарів для цього видання – **Дж.В. Пелтейсон**, почесний професор політології, а також почесний президент Університету штату Каліфорнія (Првайн); співавтор книг «Зрозуміти Конституцію» і «Правління народу».

Художник – Мінь-чи Яо
Редактор ілюстрацій – Джордж П. Міллер
Консультанти з ілюстрацій – Лінда Крістенсон, Бернард Рейллі
Відповідальний редактор – Мілдред Сола Нілі
Український переклад – Ярослава Пилинського
Редактор українського тексту – Світлана Нілова

Особи й організації, що надали ілюстративний матеріал:

Обкладинка – Мінь-чи Яо

Імена й назви, що йдуть підряд, відділені одне від одного крапкою з комою, а зверху донизу – тире.

Стор. 3: Бібліотека Конгресу – Генрі Френсіс Дюпон, Музей «Вінтертур»;

4: Національна портретна галерея, Смітсонівський інститут/Художній архів, штат Нью-Йорк;

5: © Американська асоціація нумізматики – з люб'язного дозволу музею «Вінтертур»;

6: Національна портретна галерея, Смітсонівський інститут/Художній архів, штат Нью-Йорк;

7: Національний архів – Бібліотека Конгресу – “The American Revolution: A Picture Source Book”, Dover Publications, 1975 (2);

8: Музей «Мід арт», Колледж Амгерста, згідно із заповітом Лю Пратта (випуск 1895 р.);

9: “The American Revolution: A Picture Source Book”, Dover Publications, 1975 (2), всередині, Бібліотека Конгресу;

10: Бібліотека Конгресу;

11: Бібліотека Конгресу – збірка Історичного товариства Нью-Йорка;

12: Бібліотека рідкісних видань і рукописів, Колумбійський університет – з люб'язного дозволу Американського антикварного товариства;

13: Національна портретна галерея, Смітсонівський інститут/Художній архів, штат Нью-Йорк;

14: З люб'язного дозволу музею-плантації «Ганстон-хол»;

15, 16, 17: Бібліотека Конгресу (4);

18: Бібліотека Конгресу – Бібліотека Джона Картера Брауна в Університеті Брауна;

31: Національний архів;

42: Бібліотека Конгресу – Національний архів (4).

Produced by the Regional Program Office, Vienna
(The Constitution of the United States of America with Explanatory Notes)
Ukrainian

U.S. DEPARTMENT OF STATE
Bureau of International Information Programs
<http://usinfo.state.gov>